

Malmö högskola
Läroarutbildningen
Individ och samhälle

Examensarbete
10 poäng

Vägen till Studie- och yrkesvägledarprogrammet

The way to the counselor training program

Åsa Blixt
Anna Engström

Studie- och yrkesvägledarexamen 120 poäng

Höstterminen 2007

Examinator: Nils Andersson

Handledare: Frida Wikstrand

Sammanfattning

Syftet med vår undersökning är att synliggöra hur resurser knutna till social bakgrund och könstillhörighet påverkat studenters orientering i valet att läsa på högskola och Studie- och yrkesvägledarprogrammet. Vi har lyft fram vägledningens betydelse i de olika valen av utbildningar. Med detta som bakgrund har vi även lyft frågan om hur studenterna ser på sin framtida yrkeskarriär. Materialet består av en förundersökning där vi delat ut enkäter till studenterna som påbörjat studie- och yrkesvägledarprogrammet hösten 2007. Denna förundersökning gjordes för att få en bild av gruppen utifrån kön klass och etnicitet. Utifrån enkäterna har vi slumpmässigt dragit åtta stycken av de som kunde tänka sig att ställa upp på intervju. Kvalitativa intervjuer ligger till grund för vårt arbete och skall ge en förståelse för hur vägen till studie- och yrkesvägledarprogrammet kan se ut. Vårt resultat visar att studenterna handlar både utifrån social bakgrund och rådande samhällsstruktur. Dock anser vi oss se att rådande samhällsstruktur har en större påverkan då det gäller gymnasievalet än vad föräldrarnas studietradition har. När det gäller valet av högskoleutbildning verkar social bakgrund spela en större roll. Den sociala bakgrunden gör sig synlig i valet av gymnasieprogram då alla tre program som de intervjuade har gått är vanliga bland elever från arbetarklass. De flesta av tjejerna var osäkra på vad de vill göra i framtiden och valde därför ett program som de tyckte gav en bred grund att stå på. En stor påverkan i de intervjuades val att läsa till studie- och yrkesvägledare är att deras självbild och självuppfattning matchar framtida yrkesroll och att yrket passar deras personlighet. De känner att de har något att ge och att deras egen erfarenhet är en tillgång. De intervjuades egen erfarenhet av studie- och yrkesvägledare har varit både positiv och negativ och har inspirerat dem i deras egna tankar på yrket. Det framgår tydligt att den vägledning som de har fått i grundskolor inte har varit en process. Studenternas syn på sin framtida yrkeskarriär bygger till stor del på att utbildningen skall ge en bred utbildning och bra grund att stå på. Var de intervjuade ser sin framtida arbetsplats är starkt präglad av deras tidigare erfarenhet både av vägledningsyrket och av den arbetsplats de tänker sig.

Nyckelord: Studie- och yrkesvägledarprogrammet, social bakgrund, könstillhörighet, vägledning.

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till alla er fantastiska kvinnor som gav oss er tid och delade med er av er historia. Utan er hade vi inte kunna genomföra detta arbete TACK !!!

Vi vill även tacka alla de studenter som fyllde i våra enkäter och alla ni som kunde tänka er att ställa upp på en intervju, det kändes positivt och gav oss inspiration.

Här vill vi också passa på att tacka vår handledare Frida Wikstrand för hennes engagemang och för att hon alltid varit tillgänglig då vi behövt hjälp.

Ett stort tack vill vi ge varandra och till våra familjer som har stått ut.

Livet kan bara förstås bakåt men måste levas framåt

-Kierkegaard

Innehållsförteckning

1	Inledning	6
1.1	Bakgrund	7
1.2	Syfte	8
1.3	Frågeställning	8
2	Metod	8
2.1	Förundersökning enkäter	8
2.2	Tillvägagångssätt enkäter	8
2.3	Urval enkäter	9
2.4	Sammanställning av intervjuguide	9
2.5	Urval Intervjuer	9
2.6	Genomförande av intervjuer	10
2.7	Etiska övervägande	10
3	Teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning	11
3.1	Teoretiska utgångspunkter	11
3.1.1	Bourdieu	11
3.1.2	Hodkinson & Sparkes	12
3.1.3	Gottfredson	12
3.2	Tidigare forskning	13
3.2.1	Social snedrekrytering	13
3.2.2	Påverkningsfaktorer inför gymnasievalet	13
3.2.3	Övergången till högskolan	15
3.3	Vägledningens betydelse	16

4	Intervjuer	18
4.1	Freja	18
4.2	Saga	20
4.3	Liv	23
4.4	Tyra	25
4.5	Agnes	29
4.6	Mia	31
4.7	Ida	33
4.8	Anita	35
5	Analys	38
6	Slutdiskussion	43
7	Litteraturförteckning	46
8	Bilagor	
8.1	Resultat enkäter	
8.2	Enkät	
8.3	Intervjuguide	

1 Inledning

Att välja studie och yrkesbana idag är en komplex och omfattande uppgift då ansvaret att sälla, skaffa information och att göra goda vägval i ett enormt utbud ligger hos den enskilde individen. Stora samhällsförändringar har skett de senaste decennierna vad gäller syn på utbildning, arbete och kompetens. Kompetens och kunskap är det vi konkurrerar med internationellt, nationellt och på individnivå. Det livslånga lärandet har blivit ett begrepp som mer eller mindre tvingar oss till ständig kompetens och kunskapsutveckling för att bli attraktiva på arbetsmarknaden. Det ställs allt högre krav på egenansvar för de enskilda individerna. Arbeten som tidigare har varit okvalificerade kräver i dag i allt större utsträckning utbildning. Sverige behöver ett större humankapital eftersom vi inte kan konkurrera med andra länders billiga arbetskraft (Svensson, Lennart G, 2002, s. 185-218). Idag befinner sig nästan 80 procent av svensk arbetskraft inom tjänsteproducerade yrken (Sandell, 2007, s. 15).

Människors kunskap och kompetens är en betydelsefull faktor för ekonomisk tillväxt. En större humankapitalstock, det vill säga bättre tillgång på välutbildad arbetskraft, är av olika anledningar av stort intresse för individen, för företagen och för samhället i stort. Dagens arbetsmarknad karaktäriseras av globalisering och snabb teknisk utveckling. Det blir således allt viktigare att kontinuerligt uppgradera och uppdatera kunskap och kompetens i enlighet med ett livslångt lärande (Aspgren Maria, 2002, s. 93).

”Sverige har som mål att vara en ledande kunskapsnation, men ambitionen är också att medborgarna ska kunna delta i utbildning oberoende av bakgrund” (SOU 2003:96, s.9). Tanken är att minska den sociala snedrekryteringen till högre studier och att ge alla lika chans till utbildning. Social bakgrund, kön och etnicitet skall inte vara faktorer som styr individens livschanser (SOU 2003: 96, s. 9). Ett led i att skapa denna kunskapsnation är 1991- års gymnasiereform som hade till syfte att ge alla som genomgick gymnasiet en allmän behörighet till högskolestudier. Detta innebar att de praktiska linjerna förlängdes med ett år och blev därmed treåriga och fick ett ökat teoretiskt innehåll. Som i ett led att göra högskolan mer tillgänglig fick Sverige genom högskolereformen 1977 fjorton nya

högskolor och hoppades därmed kunna locka fler grupper. ”I förlängningen var syftet att bidra till ekonomisk, social och kulturell utjämning”(SOU 2003:96, s. 25). Den breddade rekrytering som utbyggnaden av högskolan ville uppnå har bara till viss del infriats. En ökning har skett till högskolan för samtliga sociala grupper men fortfarande är arbetarklassen underrepresenterad vid högskoleutbildningar. Den största skillnaden finns bland de längre utbildningarna där övre medelklassen är överrepresenterad (Högskoleverket, 2007, s. 20). 1996/97 var läkare, apotekare, arkitekt, konstnär och tandläkare de program som hade störst andel studenter från tjänstemanna hem. Samma år var andelen studenter från arbetarhem störst på program inriktade mot tandhygienist, yrkesteknisk högskoleexamen, social omsorg och studie- och yrkesvägledning (Hansen & Orban, 2002, s. 197).

1.1 Bakgrund

Som studenter på studie- och yrkesvägledarprogrammet anser vi att kunskap om hur könstillhörighet och social bakgrund kan påverka individers val av utbildning och yrke är av stor vikt för vår kommande yrkesroll. Vi anser att undersökningen är relevant för de som i sin yrkesroll möter människor, både i vägledning och i till exempel undervisning. I bemötandet av andra är det viktigt att gå in med ett öppet sinne och utan fördomar men är det lika viktigt att ha kunskap om den påverkan som könstillhörighet och social bakgrund kan ha för en individs val av utbildning och yrke. Vi har analyserat åtta personers tillbakablickar på sin väg från gymnasievalet till högskolan och studie- och yrkesvägledarprogrammet. Det har vi valt att göra för att få ett helhetsperspektiv av denna process. Det finns mycket forskning kring gymnasieval, men mycket av den litteratur och de rapporter som behandlar övergång från gymnasieskolan till högskolan ger endast fakta i form av statistik. Genom våra intervjuer får vi ta del av den karriärväg som studenterna genomgått och som ligger till grund för deras val av utbildning. Vi vill genom vår undersökning ge en djupare förståelse för deras utbildningssval och därmed fylla en del av den kunskapslucka som vi anser finns till valet av högre studier.

Regeringens mål är att minska snedrekryteringen inom utbildningssystemet. Idag väljer de allra flesta att gå en gymnasieutbildning men forskning visar att den sociala snedrekryteringen förskjuts uppåt i utbildningssystemet. En förändrad samhällsstruktur i vilken begreppet det livslånga lärandet har växt fram är en viktig påverkningsfaktor för

den som skall välja utbildning. Vi kommer fortsättningsvis att tala om den rådande samhällsstrukturen med det menar vi hur arbetsmarknad och utbildningssystemet ser ut idag.

1.2 Syfte

Genom kvalitativa intervjuer med studenter som påbörjat studie- och yrkesvägledarprogrammet hösten 2007 vill vi undersöka hur resurser knutna till social bakgrund och könstillhörighet kommit till uttryck i deras berättelser av sin väg till studie- och yrkesvägledarprogrammet. För att förstå detta kommer vi även att lyfta frågor rörande vägledning samt synen på den framtida yrkesrollen.

1.3 Frågeställning

Hur beskriver de intervjuade betydelsen av sina föräldrars studietradition, i deras eget val till gymnasiet och till högre studier?

Vad anser studenterna har påverkat dem i valet att läsa till studie- och yrkesvägledare?

Hur har deras möte med studie- och yrkesvägledare sett ut?

Hur ser studenterna på sin framtida yrkeskarriär?

2 Metod

I metodavsnittet tar vi upp hur vi har gått tillväga vid urval och genomförande av både enkäter och kvalitativa intervjuer.

2.1 Förundersökning enkäter

Vi valde att göra en förundersökning med enkäter. Anledningen till denna förundersökning var att få en helhetsbild av gruppen. Vår tanke var även att genom att gå ut i klassen med enkäterna och därigenom presentera oss för gruppen skapa en kontakt som skulle kunna underlätta att fler ville ställa upp på en intervju.

2.2 Tillvägagångssätt enkäter

Då vi skulle konstruera enkäten var vår tanke att göra den enkel och tydlig. Vi var noga med att det inte skulle finnas några värdeladdade ord, att meningarna skulle vara korta och att använda ett enkelt språk (Trost, s. 63-91). Vi utformade frågor av hög

standardisering och strukturering. Det vill säga frågor i samma följd och med fasta svarsalternativ (Patel, Davidsson, 2003, s. 71). Vid utdelandet av enkäterna talade vi om att de var helt anonyma då de fyllde i blanketten men att vi gärna ville att de som skulle kunna tänka sig ställa upp på en intervju fick uppge namn och telefonnummer längst bak. Sammanställning av enkäterna gjorde vi för hand genom att gå igenom varje fråga var för sig och skriva ner resultatet.

2.3 Urval enkäter

Vårt urval är studenter som påbörjat studie- och yrkesvägledarutbildningen hösten 2007. Av de 70 studenter som påbörjade utbildningen där vi valde att göra vår undersökning var 55 stycken närvarande då vi delade ut enkäter. Vi är väl medvetna om att detta inte ger en fullständig bild av gruppen men ansåg ändå att det skulle utgöra en tillräcklig representativ bild av denna.

2.4 Sammanställning av intervjuguide

Vi valde att göra intervjuer för att få en bättre förståelse av individens upplevelse och tolkningar av de val och påverkningsfaktorer som ligger till grund till att de i dag läser på studie- och yrkesvägledarprogrammet (Thomsson, 2002, s. 28-29). Då vi skulle sammanställa vår intervjuguide var vår tanke att ge den intervjuade ett stort utrymme att kunna berätta sin historia fritt. Det gjorde att vi använde oss av en intervjuguide (se bilaga 8.3¹) med de frågor vi ville ha svar på men tanken var inte att vi slaviskt skulle följa denna. Frågeguiden var halvt standardiserad och lågt strukturerad (Patel, Davidsson, 2003, s. 72). Tanken var att frågeguiden skulle vara en mall där vi började med lite bakgrundsfakta för att sedan i kronologisk ordning följa individen från grundskolan till högskolan. Vi delade in frågeguiden i olika områden för att lättare kunna hitta frågor som eventuellt missats under intervjuens gång.

2.5 Urval intervjuer

Av de 55 personer som hade fyllt i enkäten hade 30 personer skrivit att de skulle kunna tänka sig ställa upp på en intervju. Vi kände att hur vi än valde så fanns det ingenting som talade för att det skulle bli mer representativt eller ge en bättre bild bara för att vi

---

¹ Med etnisk bakgrund menar vi om individen eller dess föräldrar har ett annat födelseland än Sverige

valde ut intervju personer . De vi intervjuar kan bara representera sig själva. Därför föll valet på obundet slumpmässigt urval, det vill säga inget annat än slumpen avgör (Trost, 2001, s. 34). Av den mindre grupp på 30 personer som kunde tänka sig ställa upp på en intervju drog vi slumpmässigt åtta stycken enkäter. Av det urval vi fick var alla kvinnor som hade svenskfödda föräldrar, detta kommer att påverka vårt resultat så tillvida att det etniska perspektivet faller bort. Av de 55 som medverkade var sju personer födda i ett annat land. Eftersom 50 av 55 personer i gruppen var kvinnor tycker vi inte att könspektivet blir lidande av detta urval.

2.6 Genomförande av intervjuer

Vi ringde upp de åtta som vi dragit och frågade när och var det skulle passa dem bäst att träffas. Vi använde oss av en diktafon under intervjuerna och varje intervju tog 25-40 minuter. Vi var båda två med vid varje tillfälle men vi turades om att vara den som höll i intervjun. Den som inte höll i intervjun hjälpte till att lyfta frågor som den andre missade eller inte uppmärksammade. ”Oavsett hur man väljer att intervjuar, kan två intervjuare ibland ha lättare att vara uppmärksamma på vad de som deltar i intervjun säger, de kan fylla i varandras luckor och komplettera varandra”(Thomsson, 2002, s. 75). Vi använde oss inte av de enkäter vi hade gjort innan då vi hade våra intervjuer utan vi ville att de alla skulle vara ett oskrivet blad. Detta var för att vi inte skulle ha några förutbestämda uppfattningar som kunde göra att den vi intervjuade inte fick berätta sin historia fritt, dessutom skulle det kunna göra att vi hade missat sådant vi redan trott oss veta eller gjort att våra frågor blev mer ledande. Efter intervjuerna var genomförda transkriberades de. Vi har valt att presentera vårt resultat person för person för att göra bilden av den enskildes väg så tydlig som möjligt.

2.7 Etiska övervägande

Vid varje intervjutillfälle talade vi med de intervjuade om deras anonymitet i vårt arbete. För att göra dem anonyma har vi ändrat deras namn och inte skrivit ut uppväxt- och nuvarande bostadsort samt deras ålder. Vi medvetandegjorde de intervjuade om att det kunde bli svårt att behålla deras anonymitet för medstudenter och lärare på utbildningen. Vi informerade även de intervjuade om att det inspelade materialet skulle raderas efter sammanställt arbete.

3 Teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning

I detta kapitel tar vi upp de olika kunskapsområden och teorier som vi anser är relevanta för att ur olika perspektiv kunna se på de intervjuades gymnasieval och på deras väg till studie- och yrkesvägledarprogrammet. Av de teorier som vi har valt att använda oss av är Bourdieus habitus begrepp det centrala. Gottfredson, Hodkinson och Sparkes är tolkare av Bourdieus teori vilket gör att vi anser att dessa teorier hänger bra samman och ger en bra grund för att förstå hur social bakgrund kan påverka en individs val av utbildning och yrke. För att få ett bredare perspektiv tar vi sedan upp tidigare forskning som berör val av utbildning och yrke sett ur könstillhörighet och social bakgrund. Avslutningsvis i detta kapitel lyfter vi väglednings betydelse.

3.1 Teoretiska utgångspunkter

3.1.1 Bourdieu (1930-2002)

Den franske sociologen och kulturanthropologen Pierre Bourdieu menar att det sociala arvet präglar oss starkt och att individen utifrån samhällsklass tillägnar sig viss habitus. Habitus är en individs handlingsdispositioner, det vill säga inlärd handlingsmönster som formas utifrån uppväxtmiljö och som leder till specifika val. Utifrån individens habitus styrs dennes beteende och det formar dess smak, tankesätt och livsstil (Bourdieu, 1994). Bourdieu menar att skolan inte är anpassad för alla, för att kunna ta till sig den kunskap som förmedlas krävs rätt habitus. Han menar att de klasser som har stort kulturellt kapital också är de som investerar mest i sina barns utbildning (Sandell, 2007, s. 31). Enligt Bourdieu har barn från familjer med stort kulturellt kapital lättare känner igen sig i skolans värld och är bekant med den kultur som råder. Det gör att de har lättare att ta till sig och förstå språket och att det i sin tur kan påverka deras prestationsnivå och därmed även hur de blir bedömda (Ranehill, 2002, s. 14). Kritik riktas ofta mot att Bourdieu inte lägger tillräckligt fokus på könstillhörighet eller variationer inom grupper i förhållande till habitus, dock tar han upp att könstillhörigheten påverkar hur individen tar till sig sitt kulturella kapital (Sandell, 2007, s. 33). I Bourdieus teori samspelar habitus, kapital och sociala fält. Du kan inneha ekonomiskt-, kulturellt-, socialt- och symboliskt kapital. De sociala fälten består av ett nätverk av relationer med olika position i samhället. Inom det sociala fältet verkar individer utifrån habitus och kapital.

3.1.2 Hodkinson & Sparkes

I Hodkinson och Sparkes teori om karriärbeslut tar författarna upp tre samverkande faktorer dessa är pragmatiska rationella beslut, beslut baserade på interaktion inom ett fält och beslut fattade under en period i livet innehållande sammanlänkade rutiner och brytpunkter (Hodkinson & Sparkes, 1997, s. 32). Författarna menar att varje individ fattar sina beslut utifrån den handlingshorisont de befinner sig inom. Denna handlingshorisont bygger dels på individens habitus men även på rådande samhällsstruktur och utifrån denna horisont fattar individen praktiska och rationella beslut. Hodkinson och Sparkes använder sig av Bourdieus begrepp fält och kapital dessa påverkar de beslut och den interaktion som sker till exempel vid inträde på arbetsmarknaden. Enligt författarna kan lyckosamma tillfälligheter som kommer i individens väg påverka hur dennes fortsatta väg kommer att se ut (Hodkinson & Sparkes, 1997, s. 37). Författarna skiljer på tre typer av brytpunkter: Strukturella brytpunkter, dessa är ett resultat av strukturen hos samhälliga institutioner till exempel då elever slutar nian och måste bestämma sig för om de vill studera vidare eller söka arbete, eller då pension infaller. Frivilliga brytpunkter, beslut tagna av individen själv. Påtvingade brytpunkter, orsakas av yttre händelser eller andras handlingar dessa är omöjliga att förutse för individen det kan till exempel vara uppsägning från ett arbete. Vissa brytpunkter kan planeras och förutspås, andra kan inte förutses och vissa kan bara upptäckas i efterhand (Hodkinson & Sparkes, 1997, s. 39).

3.1.3 Gottfredson

I Gottfredsons teori står det sociala rummet i centrum, detta utgör det valutrymme som individen reflekterar kring. Hon menar att den enskilde individen handlar utifrån sin självbild och skapar sina uppfattningar om olika yrken utifrån denna och det sociala rum som individen anser sig tillhöra. Enligt Gottfredson sker ”en begränsningsprocess där individen skapar sitt sociala rum” (Lovén, 2000, s. 52) genom sortering som i huvudsak sker i tre steg: 1 könstillhörighet, 2 socialt ursprung och 3 eget intresse. Det tredje steget är en process, här väljer och kompromissar individen mellan vad som är realistiskt och önskvärt för denna. I denna process kan även alternativ som individen anser önskvärt sällas bort för att de inte anses realistiska (Lovén, 2000, s. 52).

3.2 Tidigare forskning

3.2.1 Social snedrekrytering

Det finns åtskilligt med forskning som visar på att social bakgrund och könstillhörighet spelar en stor roll i val av utbildning och yrke. Kvinnor är överrepresenterade inom yrkesområden som vård, barn- och äldreomsorg samt handel och kontor och även inom utbildningssektorn (Soidre, Tiiu, 2002, s.381). Social snedrekrytering är ett begrepp som används för att beskriva det samband som finns mellan social bakgrund och val av utbildning. Trots att utbildningshinder har undanröjts under de senaste 25 åren finns fortfarande stora skillnader i övergång till högre studier mellan olika sociala grupper. Barn ifrån tjänstemannahem presterar i genomsnitt bättre och får högre betyg men även bland barn från olika sociala grupper som ligger på samma prestationsnivå är det fler från tjänstemannahem som läser vidare (SOU 2003:96, s. 38). Forskning visar även att utbyggnaden av det obligatoriska skolväsendet har gjort att den sociala snedrekryteringen förskjuts uppåt i utbildningssystemet. Det innebär att fler elever från studieovana hem väljer att läsa på de teoretiska gymnasieprogrammen, däremot när det gäller högre studier väljer dessa elever inte i samma utsträckning att läsa vidare (Kim, 1998, s. 32).

3.2.2 Påverkningsfaktorer inför gymnasievalet

Redan vid gymnasievalet börjar snedrekryteringen i utbildningssystemet. Även om den sociala snedrekryteringen har minskat något de senaste 15 åren så finns tydliga skillnader kvar i valet av program. Enligt statistiska centralbyrån är det tre gånger vanligare bland barn till högre tjänstemän att välja ett studieförberedande gymnasieprogram än vad det är för barn till arbetare utan akademisk utbildning. De utbildningar på gymnasiet som räknas som studieförberedande är samhällsvetenskapliga programmet och naturvetenskapliga programmet, det är även de två vanligaste programmen för båda könen. Skillnaderna på dessa två program är tydliga både vad gäller klass och kön. I Sandells avhandling har hon sammanställt statistik ifrån både skolverket och en SOU utredning, dessa visar att 29 procent av både tjejer och killar från högre klass väljer det naturvetenskapliga programmet. Av de elever som kommer från lägre arbetarklass väljer 14 procent av tjejerna det samhällsvetenskapliga programmet med inriktning samhälle och 12 procent av killarna väljer fordonsprogrammet. Oberoende av klasstillhörighet väljer 30,8 procent av tjejerna och

18.8 procent av killarna det samhällsvetenskapliga programmet, som nummer två kommer det naturvetenskapliga programmet där 12,6 procent av tjejerna och 14,8 procent av killarna väljer att gå (Sandell, 2007, s. 43-45). Statistiken visar att det största programmet för båda könen är det samhällsvetenskapliga programmet men om man tittar på lägre arbetarklass är det framför allt tjejerna som väljer detta program, killarna i den lägre arbetarklassen väljer till största del yrkesinriktade program men bland de killar från lägre arbetarklass som väljer ett studieförberedande program så är det, det naturvetenskapliga programmet de väljer. Trots att samhällsprogrammet är det största är det i de högre klasserna det naturvetenskapliga programmet som ligger i topp för båda könen, medan tjejer från lägre arbetarklass sällan väljer detta program.

Bland de olika program som erbjuds på gymnasieskolan är det de studieförberedande programmen som är minst könssegregerade. På yrkesinriktade utbildningar är könssegregationen stor och på de program med majoritet killar är andelen som påbörjar högre studier låg medan det på program med hög andel tjejer har en hög övergång till högre studier. En aspekt på detta är att de yrkesförberedande gymnasieutbildningar där kvinnor är dominerande oftast kräver en vidare utbildning på högre nivå för att leda till arbete. Sandell avhandling visar på att killar från studieovana hem ofta följer en rak linje från gymnasievalet in i framtiden. Studien visar också att de oftare väljer det program som ligger inom deras intresseområde men också att intresseområde går i linje med den utvidgade familjens yrke. Detta menar Sandell visar på att killarna är mer bundna till sitt habitus än tjejerna i sin studie (2007, s. 173). ”En del studier tyder på att det bland ungdomar framförallt är killar från studieovana hem, där arbetaryrken varit tradition, som har svårast att klara de nya kraven på individualisering” (Sandell, 2007, s. 21). Vidare kommer Sandell fram till att:

Tjejer är mer osäkra på vad de vill göra i framtiden. Deras positioneringar är att göra ett strategiskt val, vilket betyder ett bredare studieförberedande gymnasieprogram som leder till vidare studier och till bättre arbeten som kan bryta deras genuspositioneringar. (2007, s. 173)

I flera studier om gymnasieval hävdar eleverna att de har gjort sina val utan påverkan från andra (Sandell, 2007, s.66). Trots detta visar flera studier att föräldrarna är viktiga i diskussionen kring elevernas studie- och yrkesval (Lovén, 2000, s. 123). I Lovéns

sammanfattande kommentarer kring elevens perspektiv på gymnasievalet skriver han, ”Det är uppenbart att många elever hade ett behov av att spegla sina tankar mot en vuxen motpart. De viktigaste personerna var då föräldrar och vägledare” (Lovén, 2000, s. 124-125).

Att ha en förälder inom en viss yrkeskategori kan också bidra till att barn känner en större närhet till dessa yrken och lättare får den information de behöver. Undersökningar visar att barn ofta är överrepresenterade i föräldrarnas yrke (Ranehill, 2002, s.14)

3.2.3 Övergång till högskolan

Regeringens mål är att 50 procent av en årskull skall ha påbörjat en högskoleutbildning vid 25 års ålder. I dag ligger siffran på nästan 45 procent vilket är en fördubbling på bara 20 år (Högskoleverket, 2007, s. 16). Siffror från 2003 visar att 80 procent av de som gick på det naturvetenskapliga programmet och 50 procent av de på det samhällsvetenskapliga programmet valde att påbörja en högskole- eller universitetsutbildning inom tre år. Från det estetiska programmet var det 39 procent och från medieprogrammet 32 procent det är från dessa två program som ökningen till högskolan snabbast växer. Av de yrkesinriktade programmen är det omvårdnad – och barn och fritidsprogrammet som har störst övergångsfrekvens 26 respektive 21 procent. Lägst övergångsfrekvens har bygg- och fordonsprogrammet på cirka en procent (Högskoleverket, 2007, s. 17-18).

Antalet registrerade hösten 2006 vid svenska högskolor och universitet var 338 000. Detta är en minskning med 12 000 studenter jämfört med året innan minskningen fortsätter men i liten skala. Av de 338 000 inskrivna hade 26 000 utländsk härkomst vilket är en fördubbling på tio år men av dessa är nästan hälften utbytesstudenter (Högskoleverket, 2007, s. 8). Av de nya studenter som läsåret 2005/2006 påbörjade högskole- och universitetsstudier var 56 procent kvinnor och 44 procent män. Trenden att fler kvinnor än män påbörjar högskolestudier har pågått sedan 1977 då utbildningar inom bland annat vård och undervisning fick högskolestatus (Foss, 2003, s. 12). Trots att det är störst andel kvinnor som påbörjar högre studier minskar andelen kvinnor på

flera av de största utbildningarna så som ingenjörutbildningar medan en jämnare könsfördelning finns på program som lärar-, läkar-, jurist- och socionomutbildningen (Högskoleverket, 2007, s. 9). Cirka 30 procent av alla högskolestudenter är 22-23 år, en tredjedel är över 30 år. Den ojämna könsfördelningen blir ännu tydligare bland studenter över 30 år, kvinnor är här överrepresenterade (Högskoleverket, 2007, s. 16).

För många äldre studenter är studierna del i en återkommande utbildning, det vill säga de återkommer till högskolan efter ett antal år för att vidareutbilda eller förkovra sig inom något nytt område (Högskoleverket, 2007, s. 24).

3.3 Vägledningens betydelse

Forskning visar att då elever ser tillbaka på den hjälp de fått av studie- och yrkesvägledare inför gymnasievalet tenderar bilden att bli mer negativ ju längre tid som går (Skolöverstyrelsen, 1991, s. 42). Olika förklaringar som utredningen ger är dels att det kan bero på omognad dels på att ”filter i form av värderingar, bristande erfarenheter, dåligt lyssnade m m hindrar viktig information” (Skolöverstyrelsen, 1991, s. 44). Studier visar också att ungdomar kan ha svårt att ta till sig och att diskutera det som ligger alltför långt fram i tiden (Skolöverstyrelsen, 1991, s. 44). I Lovéns bok kvalet inför valet i vilken han har gjort både enkäter, för- och efterintervjuer med ungdomar angående valet till gymnasiet framkommer att synen på vägledning förändras med ökad erfarenhet.

Vid själva valtillfället dominerade kraven på information och ”matchning”. Idag anser flertalet att de velat lära känna sig bättre i vägledningen de inser nu hur osäkra och förvirrade de var vid valtillfället (Lovén, 2000, s. 230).

En slutsats som författaren drog var att det i grundskolan skulle satsa på att förbättra elevernas självinsikt och självkänedom (Lovén, 2000, s. 231).

I Lindhs bok vägledningeboken betonas vikten av vägledning ur ett samhällets perspektiv

Ur samhällets synpunkt är det ett fördelningspolitiskt mål att medborgarna får en utbildning och ett arbete som i görligaste mån svarar mot vars och ens resurser och

möjligheter. Vägledningen här har en betydelsefull uppgift i att stödja de svagaste grupperna inom utbildning och på arbetsmarknad. Samhället har även andra skäl än fördelningspolitiska att ställa vägledningsresurser till för förfogande.

Vägledning har ju också som uppgift att främja rörligheten, så väl socialt, ekonomiskt som geografiskt i samhället. Med vägledningens hjälp vill samhället också korrigera snedrekryteringar till utbildningar och yrken, liksom stödja otraditionella utbildnings- och yrkesval och därigenom verka för en jämnare fördelning mellan män och kvinnor inom olika utbildningar och yrken (Lindh, 1988, s. 21).

Lindh har en vägledningsmodell i fem steg som skall utgöra ett stöd i vägledningen dessa steg visar på att vägledning skall vara en process. Stegen är: 1 Utredda och klargöra problemsituationen, 2 Vidga perspektiv, 3 Formulera mål och delmål, 4 Upprätta handlingsplan, genomföra den, 5 Utvärdera och följa upp (Lindh, 1988, s. 66-67)

4. Intervjuer

I detta kapitel har vi sammanställt de åtta intervjuer som ligger till grund för vårt arbete. De presenteras var för sig för att ge en tydlig bild av den enskildes väg till högskolan och studie- och yrkesvägledarprogrammet.

4.1 Freja

Freja bor med sin sambo hon är född i Sverige och uppväxt i en liten stad med svenskfödda föräldrar. Hennes pappa är skogsarbetare och hennes mamma arbetar med barn. Ingen av föräldrarna har någon eftergymnasial utbildning. Freja gick grundskolan i en klass som hon upplevde som stökig och jobbig därför tyckte hon det var skönt att komma till gymnasiet där hon började läsa på samhällsprogrammet. Hur gick tankarna inför gymnasievalet undrar vi.

Oj, Shit till gymnasiet alltså...a..det var ett tag sen, jag var nog bara inne på att jag ville läsa en allmän linje. Jag var inte lockad av nått så här yrkesinriktat utan jag gick samhäll, samhäll - samhäll gick jag då..mmh..jag var lite inne på bara...jag ville läsa mer ....mer historia och som jag var intresserad av och litteratur och svenska och så där. Och så visste jag ju inte riktigt, kände inte att jag riktigt kunde inrikta mig än liksom, tror att jag att jag tänkte....men ah så det blev samhäll, det kändes bra så här allmänt.

Freja upplevde inte att föräldrarna påverkade henne när hon skulle välja gymnasieprogram utan de var enbart glada över att hon ville fortsätta att studera, hon upplevde valet helt som sitt eget.

Efter studenten arbetade Freja ett år på Mc Donalds samtidigt som hon läste på komvux. Därefter flyttade hon till Göteborg och läste litteraturkunskap 40 poäng på universitetet. Sedan bar det i väg till Gotland där hon läste historia i två terminer. Frejas intresse för litteratur, historia och svenska förde henne vidare till Skåne och skivlinjen i Tomelilla. En kurs i religionsvetenskap ledde henne till ännu en ny stad där hon även läste en bok och förlagskurs. Under hela tiden som Freja studerat har hon arbetat extra men det har enligt henne själv inte varit några drömjobb. Den bok och förlags kurs som Freja gick innehöll en praktik på två månader som för hennes del var förlagd på

Akademibokhandeln. Praktiken ledde till fortsatt arbete som efter ett år blev en tillsvidare anställning. Freja har fortfarande kvar sin anställning på Akademibokhandeln men nu tre år senare känner hon att det blev tröttsamt med dåligt bemötande från en del av kundkretsen dessutom fanns tankarna på en högskoleexamen. Freja började titta på hur hon skulle kunna knyta samman de olika högskolepoäng som hon redan hade men fann inte något riktigt bra sätt. Vi undrar om Freja kan berätta vad som fick henne att börja fundera på studie- och yrkesvägledarutbildningen.

Egentligen så var det väl att...alltså det tog ett tag innan jag kom på att det var ett yrke överhuvudtaget, det var inget som, det är ju inget så här självklart yrke typ lärare, polis åh... syo, eller så här utan alltså jag tänkte aldrig det på gymnasiet liksom jag var lite inne på lärare och så men ...nu vill jag verkligen inte bli lärare. Men syo är ju liksom...åh syv det känns som om man kommer bemöta alltså man kommer att arbeta i skolan men man bemöter ungdomarna på ett annat sätt, det är mer privat samtal eller kanske för grupp ibland men inte det här dagliga framför en klass. Om jag skulle välja mellan lärarens roll eller syvens så är det ju syvens som attraherar mig mycket mer.

Vi frågar Freja vad som gjorde att hon började tänka på studie- och yrkesvägledning som ett yrke.

Jag tror att jag bara så här...men det är väl mer av en slump tror jag faktiskt att jag kollade igenom lite så här utbildningar som fanns här nere eftersom jag ändå bodde här...så tänkte jag att jag får väl....det har väl alltid varit som en process för mig eller liksom att alltid kolla efter nya yrken nya utbildningar nya kurser. Vad jag skall göra med mitt liv. Alltså det har ju....det är nog nått som fortfarande pågår, det kanske pågår hela livet, vad man skall göra med sitt liv liksom så....man kanske aldrig blir klar. Så bara kollade jag nog igenom vad som var på (nämner ort) högskola och så såg jag den syv-utbildningen...hm....Ja just det, man kan också bli det, då kom jag på just att man, åh det kan man läsa till. Så det måste jag säga var lite av en slump så.

Hon kände att alla delkurser på programmet lät intressanta och tilltalade henne och att det var ett yrke som skulle passa henne. Ett socialt arbete med person kontakt ”att vara spindeln i nätet”. Utbildningen var Frejas första val. När vi frågar Freja vilken egen

erfarenhet hon har av studie- och yrkesvägledare så berättar hon att hon inte har några tydliga minnen och inte haft någon kontakt med dem som hon själv kommer ihåg.

Freja ser gärna sin framtida yrkesplats på skolverket där hon har en väninna som arbetar och därigenom har hon fått insyn i arbetet. Men i övrigt känner hon att hon har valt rätt utbildning och hoppas kunna få användning även av tidigare studier i sin kommande yrkesroll.

4.2 Saga

Saga bor med sin man och deras två barn, tre år respektive nio månader. Både Saga och hennes föräldrar är födda i Sverige. Grundskolan gick hon i ett litet samhälle och gymnasiet i en större närliggande stad.

Saga har en medfödd ryggmärgskada som gör att hon sitter i rullstol. Så hennes egna tankar när det var dags att välja till gymnasiet kretsade mycket runt praktiska saker. Att hon skulle kunna ta sig runt på den skolan hon sökte men också att utbildningen skulle vara teoretisk. Vi frågar Saga om hon kommer ihåg hur hon tänkte när det var dags att välja till gymnasiet. ”Oj, jag har nog alltid fått höra att jag har läshuvud och det har alltid varit så självklart att jag skall fortsätta att plugga efter gymnasiet”.

Saga berättar att hon började läsa redan som fyraåring. Då de andra spelade fotboll och klättrade i träd läste jag säger hon. ”Jag hade bilden av att jag inte kunde bli en arbetare”. Hon berättar att hon aldrig drogs till yrken som dagis fröken eller sådant som hon kanske skulle ha gjort annars. ”Jag ville läsa någonting som var brett och jag stod inte ut med matte så då fick det bli samhällsvetenskaplig”. Saga berättar att hon tycker att man har ett ansvar som studie- och yrkesvägledare att hjälpa till att se vad som är rimligt och möjligt. Den upplevelse hon har av studie- och yrkesvägledaren ifrån grundskolan var inte så positiv.

De var så lättade över att jag valde någonting som skulle funka så de ifråga satte aldrig varför jag trodde att det inte skulle funka. Och det tycker jag man kan göra så att man väljer det som ligger en varmt om hjärtat.

Saga menar att det aldrig var någon diskussion kring hennes val. ”Jag tror inte att jag hade valt annorlunda men det kanske hade varit mer genomtänkt och inte bara baserat på det rent praktiska”. Vi frågar Saga om hon upplevde att vänner eller familj påverkade henne i valet till gymnasiet.

Nä inte familj det kan jag inte påstå. Dom var nog mer glada över att det gick så bra i skolan så, och att jag faktiskt siktade efter gymnasiet också. För jag är den första som läst på universitet i vår familj och det var det väl kanske ingen som hade räknat med, att jag av alla skulle bli den första.

På gymnasiet träffade Saga en studie- och yrkesvägledare som hon upplevde behandlade henne helt annorlunda än den hon mött i grundskolan. Saga berättar

Då blev det mer diskussion, jaha hur tänkte du då? Varför tror du att det är bra?

Finns det några andra val?

- Hur tänkte du? (vi)

Jag är ju socionom i botten.

- Du har läst tidigare alltså? (vi)

Precis

- Okej. (vi)

Så det var ju det jag sökte direkt efter gymnasiet. Och jag tänkte nog att...återigen alltså funktionshindret präglar mig nog mer än vad jag kanske har insett tidigare. Men jag tänker att i och med att jag tycker att jag har varit bra på att ta folk alltså jag kan ofta hitta ett sätt att börja prata med människor och jag kände att jag hade någonting att ge tillbaka. Så jag var inne på att jag skulle jobba som kurator för personer som höll på att gå sin rehabilitering efter att de hade varit med om en trafikolycka eller något annat trauma. Så det var väl så det började egentligen. Men där hamnar man ju aldrig som färdig socionom. Utan jag jobbade inom socialtjänsten.

Direkt efter gymnasiet började Saga läsa till socionom. Vi undrar vad som påverkade henne i det valet. Saga berättar att hon hade vänner som läste socionomprogrammet och som trivdes bra med det och tyckte att de fick en bra grund att stå på för att söka många olika typer av arbeten.

23 år gammal började Saga arbeta på socialkontor med försörjningsstöd. Det gjorde hon i några år men trivdes inte riktigt bra. Därefter arbetade Saga med biståndsbedömning inom hemtjänsten och sedan som ombudsman i en handikappförening det var ett arbete hon tyckte var jätteroligt men efter två och ett halvt år fanns inte tillräckligt med pengar för att behålla henne. Efter detta har hon arbeta på försäkringskassan som fuskutredare. För tre år sedan när hon och hennes man fick sitt första barn flyttade de för att vara nära hans familj. I samband med att Saga fick barn började hon fundera på att läsa vidare igen.

Som socionom så...man kan aldrig någonsin gå hem i tid, det är alltid akuta grejer och det är...det är klart att det kan hända akuta grejer hos en studie- och yrkesvägledare också men det är inte folk som förlorar sin bostad eller inte kan äta för att jag har gått hem.

Hon kände att den världen var stelbent och hade för snäva ramar. Det gjorde att hon frågade sig själv om hon skulle fortsätta att harva på och söka arbeten som hon egentligen inte ville ha. ”Så det är väl lite därför jag är här nu för att fortfarande få pyssla med samtal men kanske i lite mer positiv bemärkelse”. Vi frågar Saga vad hon kände till om studie- och yrkesvägledarutbildningen innan hon började. ”Inte jätte mycket”, svarar hon och berättar vidare att hennes mamma har en väninna som är studie- och yrkesvägledare och som alltid talat gott om sitt arbete. Det var en av anledningarna till att hon började kolla upp utbildningen dessutom hade hon alltid trivts i skolan. ”Förbannat roligt med barn och ungdomar. För dom har inte hunnit få alla dom där korrekta uppfattningarna som man skall ha som vuxen och det kan vara rätt befriande”. En annan anledning var att hon hade förlorat sin anställning under föräldraledigheten. Vi frågar om Saga tror att hennes bakgrund har påverkat hennes val hon svarar.

Jo men det är klart att det har ..de..ju mer man tänker på det så, ju mer kan man se att det faktiskt har gjort det. Däremot så kan jag inte säga att mitt funktionshinder har begränsat mig utan det har bara blivit andra val

Vi undrar om hon tror att det faktum att hennes föräldrar inte har läst vidare har påverkat henne till att vilja läsa vidare.

Nä, det tror jag inte. Däremot så kan jag tänka ibland att jag kanske ...jag tror att jag har det väldigt starkt i mig att nu ska jag visa att jag kan, så och det har nog påverkat. Men sen tror jag att det är en rad kombinationer.

Sagas förhoppning och tro är att hon skall stå sig bättre på arbetsmarknaden med en dubbel kompetens. Hon känner att hon behöver ha papper på vad hon kan att hon behöver vara lite vassare på arbetsmarknaden på grund av sitt funktionshinder. ”Jag kan inte kliva in på Ica och säga hej här har ni mig har ni något jobb. Man får se om sitt hus lite”, säger Saga. I framtiden ser hon sig gärna på försäkringskassan med utredningsarbete av långtidssjukskrivna, med att få ut dem i arbete igen.

4.3 Liv

Liv är född i Sverige och uppväxt i en medelstor stad med svenskfödda föräldrar. Hon bor med sin sambo och deras två barn, fem respektive två år gamla. Livs föräldrar har inte någon examen ifrån högskola eller universitet de har arbetat sig upp och hör till dem som har varit på samma arbetsplats i alla år. Hon berättar att båda hennes föräldrar arbetar med personalfrågor inom olika företag. På frågan hur hennes tankar gick inför gymnasievalet svarar hon.

Jag minns inte någon studie- och yrkesvägledare, att jag har fått någon hjälp. Jag kan inte minnas det i alla fall så då har det nog inte varit nått bra. Utan det var mycket med mina föräldrar, att vi satt ner och tittade, och jag hade nog gärna gått mer på.....jag idrottade jättemycket, så det var antingen tennisympnasiet i Båstad som gällde eller så var det då att trappa ner lite grann på träningen och ta nån sån hära.....skulle kunna tänka mig yrkesutbildning. Men mina föräldrar tyckte samhälle för det var brett och bra, så blev det de med ekonomisk. Och så fick jag då fria timmar för min träning. Därför blev det spyken. Så det var ju föräldrarna mestadels som jag kan komma ihåg.

Liv berättar att många vänner valde samhäll och ekonomisk att det hade lite betydelse men mest var det föräldrarna som påverkade valet.

Liv hade sommarjobb inom äldreomsorgen året innan hon tog studenten så när hon var färdig med skolan var det där hon fortsatte. Samtidigt som Liv arbetade läste hon på

komvux ekonomiämnen, webbdesign och marknadsföring. Efter detta fick Liv arbete som koordinator inom ekonomi. Det tyckte hon var jätteroligt hon hade kundkontakt fick stötta och hjälpa och kunde utvecklas inom företaget berättar hon. Liv var kvar på företaget i tre år men blev sen uppsagd under sin föräldraledighet.

Efter föräldraledigheten kände Liv att hon ville börja studera igen och började läsa till systemvetare på universitetet. ”Jag trodde ja skulle tycka det var kul men det var inte alls min grej”. Ett halvår senare hoppade hon av. Liv fick arbete på en rekryteringsfirma där hon stannade i sex månader innan det andra barnet föddes. Efter föräldraledigheten återgick Liv till rekryteringsfirman och arbetade med datasystem på ett företag i ett år men hon kände att hon ville något annat. Då Liv blev uppsagd ifrån den förra arbetsplatsen började hon gå på trygghetsrådet där hon träffade en studie- och yrkesvägledare som hon tyckte var jättebra. Liv fick gå två heldagars karriärplanering det var mycket rita och färger, det var jätteroligt berättar hon.

Det kändes lite oseriöst första dagen men sen andra dagen då allting började falla på plats så blev det jätte så tydligt vilket håll man var på. Vad man skulle göra. Jag skulle inte sitta i en håla och hålla på med datorsystem. Det var inte alls min grej liksom.

- Vad lutade det mer åt? (vi)

Ja, det var det här vägledning jobba med människor, kanske lite ändå design, vägleda inom någonting.

Liv berättar att hon fram till nu inte riktigt varit medveten om vad hon ville. Hon visste att hon ville arbeta med människor men inte inom vad, bara att hon inte ville arbeta inom vården. På karriärplaneringen fick hon två A4 med olika yrken så som socionom och olika typer av pedagoger som hon skulle gå hem och läsa på vad de innebar och att hon skulle intervju folk som hade yrkena. ”Och då började man sålla bort rätt fort. Och sen när jag kom till studie- och yrkesvägledare tyckte jag det lät jättebra”. Livs första tankar kring studie- och yrkesvägledaryrket var.

När jag hörde det först då på karriärplaneringen nä usch syo sitta på en skola men sen har jag träffat många som gör så mycket annat och då öppnade på ett...du får

ju en jätte bra grund i vägledning. Sen kanske det är jätte kul på en skola det vet jag inte. Bra att det finns möjlighet att göra mycket olika saker vill inte vara låst.

”Det känns jätterätt förutom att det är rörigt, tycker det är jobbigt jag vill gärna ha kontroll”. Fast tankarna på om hon skulle klara det fanns där. ”Det är så tryggt att jobba man går till jobbet sen kommer man hem och sen är man ledig liksom”, säger Liv. Hon berättar att det är ett stort steg att ta ”Det finns alltid mer att läsa och mer att titta på det tar ju inte slut”. Vi diskuterar likheten mellan det val hon nu gjort och hennes föräldrars yrkesroll. Hur mycket den kan ha påverkat henne eller inte. Liv tror själv att den har påverkat och konstaterar att alla i familjen inklusive hennes bror dragit åt samma håll.

Men sen var det, det där dumma valet på gymnasiet som ledde en fel. Ekonomisk och sen så fortsatte jag bara....tyckte att det blir nog bra. Det finns så mycket att välja på.

Liv berättar att hon inte har något minne av studie- och yrkesvägledaren ifrån gymnasiet ”Jag antar att det var frivilligt att gå dit”, säger hon. Och det gjorde hon förmodligen aldrig konstaterar hon. Vi undrar vad hon tror det var som gjorde att hennes föräldrar pushade på att hon skulle gå samhäll.

Jag tror att dom ville att man skulle läsa mer eftersom de inte hade gjort det. Nu gick det ju bra för dom ändå men så såg det ju inte ut när dom var yngre.

Vi undrar hur Liv ser på sin framtida yrkesroll. Hon berättar att hon skulle kunna tänka sig att arbeta både på gymnasiet, grundskolan eller på rekryteringsfirma med att få ut folk i arbetslivet. ”Hon på trygghetsrådet har ju ett jätte roligt jobb måste jag säga” tillägger hon.

4.4 Tyra

Tyra kommer från en mindre ort. Både Tyra och hennes föräldrar är födda i Sverige. Hennes pappa slutade efter nian och arbetar i dag som asfaltläggare. Tyras mamma gick en vårdlinje och arbetar idag med dagverksamhet för äldre. På gymnasiet valde hon samhällsprogrammet med inriktning samhäll. Vi undrar om hon minns hur hon tänkte inför valet.

Jag visste inte riktigt vad jag ville göra och då fick jag tips om att samhälle är en jättebra....det är en bra grund att stå på. Så jag var nog ganska bestämd på det innan. Och mamma tyckte ju också det så då blev det så här. Jag hade nog bestämt mig ganska mycket själv så, jag lyssnade nog inte så mycket på alternativen som fanns

- Vad var det du fick tipset ifrån? (Vi)

Vi pratade nog oss samman ganska mycket i klassen, dom man umgicks med och sen var det så att det fanns bara en skola eller gymnasieskola i den kommunen å då skulle man ju helst gå där. Fanns utbildningen på något sätt där så fick man ju inte söka till typ (nämner ort). Så det hade kanske varit kul att komma iväg lite men det var ju lättast att hålla sig inom kommunen och så

Tyra berättar att hon var ganska påverkad av både familj och vänner när det gällde gymnasievalet men säger

Fast jag ångrar det kanske inte direkt så jag menar jag har haft nytta av det. Men när man tänker på hur mycket det finns man skulle kunna göra egentligen så kanske man borde engagerat sig lite mer och verkligen forskat

Tyras minne av studie- och yrkesvägledaren på grundskolan är att det var en gammal och oengagerad man som hon inte tog på allvar. Hon berättar att de fick lite information rent allmänt om gymnasiet och att hon var inne hos honom en gång men antagligen inte lyssnade speciellt på vad han sa. Sedan minns Tyra inte någon kontakt med studie- och yrkesvägledare förrän det var dags att välja till högskolan och ”då var det mer på allvar”, säger hon. Tyra berättar att om hon hade fått göra om sitt gymnasieval idag hade hon troligen valt något mer yrkesinriktat. Hon önskar att hon hade varit medveten om att hon kunde läsa vidare på högskolan i princip med vilken gymnasieutbildning hon än hade valt, att hon hade kunnat läsa till ämnen för att få en viss behörighet. Tyra berättar hur hon tänkte kring till exempel barn och fritidsprogrammet ”där gick man om man inte hade betyg eller var engagerad liksom” men så känner och tänker hon inte alls i dag . Tyra var inställd på att hon skulle gå på högskola eller universitet redan i gymnasiet men hon visste inte vad hon ville läsa till.

Efter Tyra tagit studenten arbetade hon ett år inom äldreomsorgen, där hon tidigare hade sommarjobb. Hon berättar att det var nära hemma och de behövde alltid folk ”så det kändes naturligt att jobba där efter, det var lätt liksom”. Därefter arbetade hon på Scania som montör av lastbils hytter i ett och ett halvt år för att sedan resa i tre månader. När hon kom tillbaka behövde hon pengar och började arbetat inom vården igen, men eftersom hon redan visste att det inte var något hon ville fortsätta med sökte hon andra arbeten. Hon arbetade några dagar på sibylla men fick sedan arbete på ett äventyrsbad som spinninginstruktör. Efter ett tag började hon gå på timmar i anläggningen och gjorde allt ifrån att städa till att stå i receptionen hon var en ´allt i allo` som hon uttrycker det och hon trivdes bra med jobbet. Tyra har haft kvar sin anställning på äventyrsbadet fram tills hon nu började denna utbildning.

Tanken på att läsa vidare hade funnits hos Tyra länge redan efter gymnasiet sökte hon till sjukgymnast berättar hon. Vi undrar vad det var som lockade med sjukgymnast och Tyra berättar att hon hade fått en knäskada på en innebandyträning och därmed fick gå till en sjukgymnast. Denne hade varit en stor inspiration hon berättar att hon alltid blev glad av att gå dit att hon också ville kunna påverka och hjälpa folk dessutom är hon idrotts intresserad och tänkte sig att eventuellt arbeta med att förebygga idrotts skador. ”Jag skiftar rätt mycket när man får kontakt med någonting så blir man, åh det här var kul”, säger Tyra. Hon berättar att hon även har varit inne på att vilja arbeta med personal att ha lite ansvar till exempel att vara en mellanchef. Vi undrar hur det kom sig att det blev studie- och yrkesvägledarprogrammet.

Jag vet inte varför egentligen, jag bara fick....läste om det av en tillfällighet och kände att det där kan ju vara jätte kul det är personal eller så där, lite ansvar det är socialt och det är att hjälpa folk. Så att det är mest så

Tyra säger att hon är osäker på om bara skolan i sig lockar som arbetsplats men att utbildningen är ju bred så hon ser flera möjligheter. ”Bredden var det hon föll på”, säger hon. Tyra berättar att de två studie- och yrkesvägledare som fanns på hennes gymnasieskola var väldigt olika. Den ena var jätte bra och den andra jobbig och obehaglig berättar hon. Det ger också inspiration säger Tyra ”jag kan göra det mycket

bättre än dig och jag vill göra det lika bra som du” är hennes tanke om de båda. För att börja utbildningen fick Tyra flytta ner till Skåne.

Vi ber Tyra berätta vad hon visste om utbildningen innan hon började. ”Jag hade inte alls jättekoll kan jag säga”. Tyra berättar att hennes bild av yrket alltid varit ganska negativt att det måste vara jobbigt att hjälpa och motivera ungdomar som är oengagerade men kanske de tar lite mer allvarligt på framtiden i gymnasiet tillägger hon. Men hon säger att det var högskolans katalog som gav henne en bild av att yrket var mycket mer och bredare än bara skolvärlden. Tyra säger att det som stod i katalogen hade stor påverkan i hennes beslut av utbildning. Vi undrar hur Tyra tror att hennes bakgrund har påverkat henne till att hon i dag går den här utbildningen. Hon tänker en stund och vi konstaterar alla att det inte är den lättaste frågan sen svara hon.

Börjar man tänka på alla val man gjorde och kanske borde ha gjort annorlunda så blir man ju tokig på nått sätt. Man kan ju aldrig förutspå vad som händer, så jag har ingen aning

Tyra berättar vidare om hur de olika arbeten hon haft och allt annat i livet har formats till något som gör att just nu är det denna utbildning som passar och som känns rätt och bra. Hade hennes betyg räckt till att bli sjukgymnast hade det nog varit det hon hade blivit berättar hon, men hon säger att hon inte ångrar att hon är här nu. Vi frågar hur Tyra känner och tänker om att börja på högskolan.

Det känns som man tar tag i sitt liv på nått sätt, att man har ett mål och man kommer bli någonting. Det känns jättespännande, fast det känns som jag skulle vilja kunna allting nu i början och bara liksom få så här... ja det så tycker jag med. Men allt är så nytt, bara att flytta.

Tyra säger att hon trivdes bra på sitt förra arbete men hon vill ha en utbildning hon känner att hon mer eller mindre måste ha en utbildning att luta sig mot. ”Än så länge känns allt bara positivt”, säger hon.

4.5 Agnes

Agnes bor tillsammans med sin man och deras tvååriga pojke i en studentlägenhet i en medelstor stad. Båda hennes föräldrar är födda i Sverige. Agnes gick i grundskola i en mindre by. När det var dags att välja till gymnasiet var Agnes tankar:

När jag gick grundskolan var jag ganska skoltrött redan då. Kände att jag ville läsa något som var lätt, gick snabbt, förhoppningsvis var barn och fritid nog rätt. Det låter inte så svårt och ansträngande.

Agnes hade inte en tanke på att jobba med barn men hon berättar att hon inte ville gå samhälle eller natur. Innan besöket hos studie- och yrkesvägledare hade hon redan bestämt sig för att söka till barn och fritidsprogrammet så när hon träffade studie- och yrkesvägledaren och berättade detta så svarade denna. ”Ja då tar vi det”. Hon minns att det inte var någon som försökte dra henne åt något håll utan valet var helt hennes eget.

Efter Studenten började Agnes jobba inom hemtjänsten och senare inom socialtjänsten. Hon upplevde arbetet på socialtjänsten som krävande och orkade inte med det någon längre tid. Hon fick sedan jobb på en förskola som ledde till en tillsvidareanställning. Här arbetade Agnes i två år tills hon träffade sin nuvarande man. Han studerade i en medelstor stad och därför sökte Agnes in på Lärarhögskolan där . Agnes säger; ”Tanken kring det valet var mest bara att jag ville till (nämner stad) och läsa för där var han, och lärarprogrammet lät bra”. Ett val som hon sedan ångrade för lärare var inget hon ville bli Efter sex månader på utbildningen blev Agnes gravid. Och de bestämde sig för att flytta hem igen. Under föräldraledighet började hon titta på olika utbildningar. När vi frågar vad det var som gjorde att valet föll på denna utbildning så berättar hon om ett möte med en studie- och yrkesvägledare.

I henne fann jag inte bara en som kunde hjälpa mig med studiegången och hur jag skulle lägga upp det och ta studieuppehåll och så vidare. Hon tog även en psykologroll, det blev att man kunde prata av sig, man kände sig trygg med henne. Man kände sig lättad när man gick därifrån.

Agnes berättar att det är hennes vänner som är utbildade studie- och yrkesvägledare samt den studie- och yrkesvägledare som hon träffat gjort stort intryck på henne. ”Jag har alltid vetat att jag vill jobba med människor men jag vill göra det individuellt och inte i grupp. När vi frågar vad som påverkat henne i valet att läsa på högskola. Agnes berättar att hennes föräldrar inte har någon akademisk utbildning och inte påverkat henne att hon ska läsa vidare. Men i hennes mans familj har alla akademikerbakgrund. Vi frågar om det har påverkat henne

Jag har själv satt pressen på mig. Jag kan ju inte vara sämre och inte ha någon högskoleutbildning. Utan det måste jag fixa. På något sätt så har jag fått för mig att jag blir underkänd om jag inte fixar en högskoleutbildning.

Hon berättar vidare att det var när hon träffade sin man som tankarna om en högskoleutbildning kom.

Visserligen har man förstått att man ska bli något i dag och få ett ordentligt jobb så måste man ha en högskoleutbildning. Tror inte att man kommer speciellt långt utan.

Vi frågar vad hon visste om utbildningen innan hon började. ”Visste egentligen ingenting mer än vad man egentligen arbetar med som studie- och yrkesvägledare”. Hennes fokus har mest legat på arbetslivet. Agnes berättar att det var en lättnad när hon fick reda på att hon kommit in på utbildningen. Hon trivdes inte att jobba som barnskötare. ”Det är hemskt att komma hem och inte ha tid och ork för sitt eget barn” Vi frågar hur hon ser sin framtida yrkeskarriär.

Ännu en gång har jag målat upp en liten bild där jag vill börja arbeta inom grundskola och gymnasieskola, möjligtvis komvux, upp på högskolan, möjligtvis ute i företag så småningom. Jag har fått för mig att jag har min lilla stege där jag ska börja från grundskola. Jag har fått för mig att det blir lättare där nere sen så blir det mer och mer man bygger på. Sen vet man ju aldrig hur det blir, det är ju arbetsmarknaden som bestämmer hur det blir.

4.6 Mia

Mia bor tillsammans med sin sambo och deras barn som är 6 och 4 år gamla. Båda Mias föräldrar är födda i Sverige. Mia gick grundskolan i en mindre by. När det var dags att välja till gymnasiet rådfrågade Mia sina föräldrar eftersom hon inte visste vad hon ville arbeta inom.

Så därför gick jag samhällsvetenskaplig linje för den kändes bred och det var liksom som sagt en mellanprofil upplevde jag. Då var jag medveten när jag gick samhällsvetenskaplig linje att den inte leder till något yrke. Det kommer att innebära med största sannolikhet att jag var tvungen att läsa vidare.

Den ena av Mias föräldrar har gått en sjuårig grundskola och den andra föräldern har gått en åttaårig grundskola. Hennes mamma har jobbat med barn. Hennes pappa har jobbat som svetsare och montör och driver eget företag. När vi frågar om hon tror att hennes bakgrund påverkat henne i valet till gymnasiet

Min mamma tyckte inte att hon själv fick det stödet att läsa vidare av sina föräldrar. Hon hade nog gärna velat läsa vidare. Och det gjorde, jag tror att hon uppmuntrade mig helt enkelt till att ta en längre teoretisk gymnasieutbildning.

Efter gymnasiet började Mia jobba som lokalvårdare men insåg ganska snabbt att detta yrke inte var något för henne. Hon sökte då till barn och ungdomspedagogiska programmet. Efter utbildningen har Mia jobbat inom detta yrke i sexton år. När vi frågar när hon började fundera på att vidareutbilda sig.

Jag kände väl när jag jobbat i ganska många år, fick två egna barn. Började känna mig lite rastlös och började fundera på, är det detta jag ska fortsätta med? Jag tror att nu närmar jag mig också fyrtio. Jag insåg att jag snart jobbat halva min yrkeskarriär, och ska jag då fortsätta med detta resterande år eller ska jag göra något annat? Var lite nyfiken på att prova någonting annat. Jag har tyckt att det är rätt så ansträngande att vara en tålmodig pedagog och sen komma hem och vara en engagerad och tålmodig mamma. Så jag bestämde mig, att nu så provar jag någonting annat och då var detta ett av mina val.

Vi frågar vad hon tror har påverkat henne att välja studie- och yrkesvägledarutbildningen så är det genom hennes sambo som jobbar inom en stiftelse där han i arbetet kommer i kontakt med studie- och yrkesvägledare och coacher ”så det var nog han som sådde det första fröet”. Vi frågar hur hennes tankar gick när hon fick reda på att hon kommit in studie- och yrkesvägledarutbildningen.

Att jobba som specialpedagog innebär oftast att man kommer i kontakt med barn som ofta har stora svårigheter och det kan vara svårt nu när jag själv har barn eftersom man måste vara engagerad i flera olika yrken. Men som studie- och yrkesvägledare jobbar man med äldre barn eller vuxna. Så det är helt andra arbetsuppgifter så det är inte så nära mitt eget så att säga. Jag tänkte att det kanske.... faktiskt är det bättre.

Vi frågar om hon tror att hennes bakgrund påverkat henne i hennes val av utbildning så berättar hon att hon växt upp med fyra mindre syskon och har under hela sin uppväxt tagit hand om barn och detta påverkade henne i valet att läsa på ungdomspedagogiska programmet. Vi frågar om hon tror att hennes bakgrund påverkat henne i valet till denna utbildning.

Absolut, absolut, alltså det är ju rätt så slående när man går in och tittar liksom. Denna världen är inte så främmande eftersom jag studerat på lärarhögskolan tidigare. Sen är jag också ganska övertygad om att min bakgrund från en liten ort, arbetarklass om man nu ville kalla det så, jag vet inte om de begreppen finns kvar. Så är det nog ganska tydligt att detta är en utbildning som är ganska vanlig i den klassen.

Vi frågar hur hon ser på sin framtida yrkesroll.

Jag har nog tänkt att det är med vuxna jag ska jobba. Jag tänker mig att det ska vara mycket vägledningssamtal, inte så mycket administrativa uppgifter. Sen får man väl se lite grand, jag vet av egen erfarenhet att jag hade mycket förutfattade meningar om vad jag skulle jobba med som förskolelärare och när jag var färdig utbildad så ville jag inte alls jobba med den biten. Så att man får lite grand se. Praktikerna kommer nog att betyda en hel del för vad man kommer att tycka.

4.7 Ida

Ida bor tillsammans med sin pojkvän. Båda Idas föräldrar är födda i Sverige. Hennes tankar kring gymnasiet var.

Jag hade ingen aning om vad jag skulle göra efter gymnasiet så därför valde jag samhälle, som alla andra gör som inte vet vad de ska, eller jag tror andra gör det som inte vet vad de ska göra efteråt bara för att få en allmän bas att stå på. Så jag visst att jag skulle kunna söka vidare.

Idas mamma är utbildad förskolelärare. Hennes Pappa har en tvåårig gymnasieutbildning och sen arbetat sig upp och arbetar som inköpare på ett företag. Vi frågar om hon kände sig påverkad i valet till gymnasiet.

Jag kände mig väl absolut påverkad. Speciellt av min mamma. Jag tänkte väl mer att jag kunde gå estetisk, det hade väl varit skönt! Tänkte jag för där hade man hört att det var så lugnt och skönt, där behöver man inte anstränga sig så mycket. Så kom jag hem och sa det och då tyckte väl min mamma att det var väl lite slöseri. Hon visste väl att jag skulle klara av mer än vad jag trodde att jag själv skulle göra. Mamma hade väl en föreställning om att det var mer studiestimulerande på samhällsvetenskapliga programmet så hon pushade mig i den riktningen.

Att gå det samhällsvetenskapliga programmet är inget som hon ångrar idag. Vi frågar om hon tror att hennes bakgrund påverkat henne i valet.

Det måste den ha gjort. Jag kan inte tänka mig att min mamma hade pushat mig på det viset om hon själv inte hade varit, om hon bara hade haft, låt säga grundskoleutbildning. Så tror jag inte det hade varit lika viktigt för henne.

Efter studenten blev det språkstudier i Paris i. Väl hemma i Sverige igen började Ida på en gymnasial kockutbildning som hon sökte när hon var i Paris.

Under tiden som jag gick utbildningen fick jag jobb där jag hade min praktiska utbildning. Så då började jag jobba där, och det var skitjobbigt. De utnyttjade mig som fan, om man får lov att svära. Så jag orkade faktiskt inte stanna där så länge.

Ida sa upp sig och blev arbetslös. Hon sökte arbete på saluhallen och fick här en heltidstjänst. Efter ett års arbete började Ida studera på komvux och jobbade deltid.

Anledningen var att jag, jag vet inte, jag har alltid varit lite ambivalent, jag har alltid velat jobba med händerna men sen har jag ändå tyckt att det var skitroligt att läsa så det har alltid varit fram och tillbaka mellan de här två. Och anledningen till att jag började på komvux var att jag var jätte sugen på att läsa till dietist och då hade jag inte alla de ämnen som jag behövde så då tänkte jag att jag läser tekniskt basår för att få min tredje gymnasieutbildning(skratt). Så då började jag på det och den dietist utbildning var förlagd här på (Nämner skola). Och när jag hade läst halva terminen på komvux så står det på hemsidan att den inte kommer att gå nästa läsår. Så den terminen var förgäves för mig.

Ida påbörjade programmet genusvetenskap och arbetade samtidigt. Detta blev för mycket för ”Så det kraschade totalt”. Hon valde bort studierna och gick tillbaka till sitt gamla jobb och blev nu driftansvarig för ett café Här jobbade Ida fram till juni 2007. Vi frågar när tankarna kom på att vidareutbilda sig.

När jag insåg att jag var så jäkla trött på att jobba inom service yrket. Nu räcker det! Nu har jag gjort min bit här, man blir så, alltså jag blev så trött på att hela tiden serva människor som inte uppskattar det. För det är så otacksamt, bli arg och ta skit varje dag. Jag visste om jag skulle komma ifrån det här med service, service, service och det här stressiga och jobba kvällar och jätte tidiga morgnar och helger och så, så måste jag utbilda mig.

Vi frågar hur det kom sig att valet blev studie- och yrkesvägledarprogrammet.

Jag tänkte att jag har gjort så många olika grejor och är det någonstans som det kan komma till nytta, där jag kan använda det någonstans så är det just här. Och också att jag kanske egentligen hade haft behov av någon som skulle kunna vägleda mig. Jag har ju bara hoppat fram och tillbaka och även om jag liksom, på pappret så ser det ut som jag har slutfört det mesta, fast i mitt huvud så känns det som om jag inte slutfört någonting och då kanske man hade behövt någon som skulle kunna hjälpa en strukturera upp det.

Vi frågar om hon tror att hennes bakgrund påverkat henne i valet att läsa på högskolan.”Det tror jag absolut. Hade jag inte haft en familj som stått bakom mig så hade jag nog inte orkat”. Vi frågar vilken erfarenhet hon har av studie- och yrkesvägledare.

Studievägledaren på gymnasiet kommer jag inte ihåg men på grundskolan kommer jag ihåg min syo konsulent som det då hette. Ja det enda som jag kommer ihåg var att jag var inne hos henne när jag skulle välja till gymnasiet och då sa jag väl, jag kommer inte ihåg vad jag sa, men att jag var intresserad av samhälle humanistisk. Då tittade hon på mina betyg och de var inte jättedåliga, jag hade någonstans mellan 3 och 4 i snitt. Ja med dom här betygen får du faktiskt gå estetisk Ida, säger hon då, det blir nog lite för svårt för dig med samhälle. Då gick jag hem och berättade det, det var inte så bra reaktion där hemma. Så jag lyssnade inte alls på henne jag tyckte bara, samtidigt är det som om hon idiotförklarade alla som väljer estetisk. Mycket märkligt sätt att bete sig.

Vi avslutar intervjun med att fråga var Ida ser sin framtida yrkeskarriär.

Jag vet inte, nu har jag precis varit ute på en grundskola och praktiserat och är det där jag hamnar, det var verkligen kaos, alltså det verkade vara ett jätteroligt jobb. Men det känns som om grundskolan det är kanske, jag vill kanske åstadkomma något mer än att bara sitta med prao och gymnasiet, jag känner tre år för att placera ungdomar på gymnasiet och ha hand om språkvalen, det känns som slöseri med tid. Eller jag vill åstadkomma något mer när jag kommer ut och då tänker jag väl att tre års utbildning det kanske inte räcker för att komma längre än till grundskolan. Sen är jag där igen med det pushiga tänkandet. Jag vet faktiskt inte, jag vet inte vad jag tänker att jag ska hamna om tre år.

4.8 Anita

Anita är gift och har tre barn som är 13, 17 och 19 år gamla. Båda Anitas föräldrar är födda i Sverige. Anita gick de tre första åren av grundskolan i en större stad och de resterande åren på en mindre ort. När vi frågar Anita hur hennes tankar gick kring gymnasievalet berättar hon.

Jag hade ingen aning alls vad jag skulle göra, jag hade sökt en massa bara för att man skulle ju söka någonting så jag kom faktiskt in på samhälle och förstod ju ganska snart att det var ju löjligt att jag kom in här. Jag var inget läs geni. Jag var jätte trött på skolan så jag gick en termin hemteknisk, det var bara en termin i (nämner ort), då bara för att jag skulle göra någonting.

Efter denna utbildning praktiserade Anita en kort tid på dagis och sedan jobbade hon som barnflicka i en familj. Anita blev sedan arbetslös och var med i ett projekt för arbetslösa på arbetsförmedlingen. Projektet innebar att man fick prova olika yrken under några dagar . Anita provade bland annat att vara på sjukhuset på en avdelning för äldre psykiskt sjuka.

Där kände jag att jag trivdes och sen så sökte jag vårdlinjen efter det och kom in på det. Gick ett år i (nämner ort) sen fick man välja, det var sista året man valde om man skulle bli undersköterska eller mentalsköterska. Då valde jag mentalskötare och gick i (nämner ort) sista året.

Anita fick arbete där hon hade praktiserat redan innan hon gått färdigt utbildningen. Här stannade hon i tio år. Det som påverkade henne i gymnasievalet var just praktiken på sjukhuset som hon fick genom arbetsförmedlingen. Det var genom denna som hon hittade vad hon ville utbilda sig inom. Något stöd hemifrån hade hon inte och den yrkesvalslärare som fanns på grundskolan kan hon inte minnas var något stöd för henne.

Nu vet jag inte, det kanske beror på att min mamma och pappa skildes och jag flyttade själv när jag var sexton år så jag har ju ofta fått göra egna val. Jag vet inte om det beror på det just att jag inte hade någon familjesituation hemma som var något stöd liksom.

Anitas föräldrar har inte någon akademisk utbildning. Hennes mamma jobbar på sjukhus som sjukvårdsbiträde och hennes pappa var glasmästare. När Anita träffade sin nuvarande man började hon jobba som behandlingsassistent på ett boende för handikappade. Under tiden som hon jobbade här började tankar på att göra något annat.

Sen började jag fundera på, det började ploppa upp tankar på att jag skulle göra någonting annat i skolan eller så. Under tiden jag jobbade på detta boende tog jag ett sånt här friår och läste upp mina gymnasiebetyg på komvux och under tiden sökte jag lite andra jobb fast inom samma verksamhet sen fick jag då detta på daglig verksamhet och sen blev det liksom, jag trivs bra där. Jag har jobbat ute i en ute grupp så jag blev kvar där till nu.

Anita berättar att hon känt i många år att hon vill göra någonting mer. Hon funderade först på socionom men vid närmare eftertanke så kändes det inte riktigt rätt. De sista två åren har Anita jobbat som förändringsledare på sitt jobb där hon haft hand om kompetensutveckling, konferenser och utbildning för personalen inom LSS.

Det var kanske där tror jag. Det var kul att fråga ut vad de ville göra, vad de kunde och ringa och ordna utbildningar och sånt, det var kul. Jag hade möte som jag hade själv och det trivdes jag jätte bra med. Fick liksom höra ofta, detta skulle du hålla på med alltid.

En traumatisk händelse i Anitas liv var det som fick henne att ta tag i studierna.

”Man måste göra saker i livet man kan inte bara gå och vänta på det ska dyka upp själv, för det gör det oftast inte”. Hennes tankar om hur hon skulle vilja jobba var.

Jag vill hålla på med människor men jag vill inte hålla på med människor i långsiktiga projekt. För jag tycker att det är roligt att sätta igång saker men sen vill jag att det ska vara slut och då vill jag börja om. Så jag är nog inte den typen som kan hålla på i tre år med samma projekt liksom.

Hon började läsa de olika högskolekatalogerna för att hitta en utbildning som skulle passa henne. När hon började läsa om studie- och yrkesvägledarprogrammet så tänkte hon.

Ja just det, detta finns ju också. Där ingår ju mycket av det att lotsa folk vidare och hjälpa dem vad de ska göra. Sen när man gjort det så är de borta. Hej då, och så kommer där en ny.

Anita känner inte att hennes bakgrund påverkat henne när det gäller valet att börja läsa på högskola. Utan att det är mer hennes personlighet som lett henne till denna utbildning. När vi frågar vilken erfarenhet hon har av studie- och yrkesvägledare.

Det enda jag har hört är att... min studievägledare där fick jag aldrig hjälp. Och min man berättade att han ville bli någonting men hans studievägledare lotsade honom vidare och sa, det där kan du aldrig bli. Så kanske tankar att jag ska minsann bli mycket bättre.

När vi frågar Anita var hon ser sin framtida yrkeskarriär säger hon.

Jag har ju lite tankar om att jag vill fortsätta med utvecklingsstörda, för att det kan jag ju liksom. Och då jobba typ med särskola eller arbetskonsulent för utvecklingsstörda och försöka få ut dem på arbetsplatser och så. Det är där jag främst tänker.

Anita säger att hon trivs med att jobba med utvecklingsstörda. ”Men för att komma vidare i livet krävs det en högskoleutbildning”.

5 Analys

I detta avsnitt följer en sammanfattande analys av vårt resultat. Detta knyter vi an till teoridelen och den tidigare forskning som vi valt att utgå ifrån. Att vi vill spegla vår analys mot både teoridelen och tidigare forskning beror på att vi anser att det hänger samman för att få den helhetsbild som visar hur social bakgrund och könstillhörighet kommit till uttryck i de intervjuades väg till studie- och yrkesvägledarprogrammet. Vi har valt att använda Bourdieus habitus begrepp, vilket är inlärd handlingsmönster starkt påverkade av uppväxtmiljö och social bakgrund. Hodkinson och Sparkes väver samman habitus med den påverkan samhällsstrukturen har på individens val. Gottfredson talar om en begränsningsprocess var igenom individen skapar sitt sociala rum, detta är starkt förknippat till könstillhörighet och social bakgrund, som är de utgångspunkter vi har valt att titta närmare på i vårt arbete. Eftersom könstillhörighetens (det kön du tillhör) påverkan inte är så framträdande i Bourdieus habitus begrepp, trots

att det är en del av ditt habitus har vi även i vårt arbete med tidigare forskning som visar på skillnader relaterade till könstillhörighet som påverkar i val av utbildning.

Resultatet från vår enkätundersökning visar att av de 55 som deltog hade 21 personer någon förälder med akademisk bakgrund varav tre från ett annat land än Sverige. Av de åtta personer som vi intervjuade var det endast en person som hade en förälder med akademisk utbildning. Vad vi har kunnat utläsa av resultatet är att många av de intervjuade tror att påverkan vad det gäller föräldrarnas studietradition framför allt handlar om att föräldrarna gärna vill att deras barn skall läsa vidare just för att de inte själva har gjort det. Forskning visar att barn från studieovana hem i allt större utsträckning väljer ett studieförberedande program idag. Oavsett kön och social bakgrund väljer 30,8 procent det samhällsvetenskapliga programmet och 14 procent av tjejerna från lägre arbetarklass väljer detta program (Sandell, 2007, s.43-45).

Hodkinson och Sparkes tar upp begreppet handlingshorisont de menar att individen handlar utifrån habitus men även utifrån rådande samhällsstruktur. Vår tolkning av resultatet är att individerna handlar både utifrån habitus och rådande samhällsstruktur. Dock anser vi oss se att rådande samhällsstruktur har en större påverkan då det gäller gymnasievalet än vad föräldrarnas studietradition har. När det gäller valet av högskoleutbildning verkar habitus spela en större roll. Det går att utläsa att samhällsstrukturen har en stor påverkan på både studenterna och deras föräldrars syn på fortsatta studier. Även om studenterna inte kommer från familjer med studietradition så är både föräldrarna och de själva medvetna om utbildningens betydelse för framtida yrkeskarriär och på de krav som ställs på arbetsmarknaden idag. När de gäller gymnasievalet upplever vi att studenterna med viss påverkan av föräldrarna vill vidga den handlingshorisont som deras sociala bakgrund har format genom att välja ett studieförberedande gymnasieprogram. När det gäller valet till studie- och yrkesvägledarprogrammet ser vi åter hur habitus gör sig påmint genom att det är störst andel studenter från arbetarklass som väljer denna utbildning. Valet av utbildning är i många fall inom samma område där deras mödrar arbetar och som är yrken där majoriteten är kvinnor. Vi tolkar det som att valet av ett studieförberedande gymnasieprogram tillfälligt kan osynliggöra påverkan av habitus och könstillhörighet.

Tydligare gör sig habitus synligt i till exempel Anitas fall, som på gymnasiet valde omvårdnadsprogrammet vilket går i linje med hennes mammas yrke.

Gottfredson tar i sin teori upp begreppet det sociala rummet utifrån vilket individen skapar sina föreställningar om både sig själv och andra. Utifrån det sociala rummet skapar individen sig också en föreställning om olika yrken och utbildningar. Tyra berättar hur hon tänkte kring till exempel barn och fritidsprogrammet ”där gick man om man inte hade betyg eller var engagerad liksom”. Gottfredson beskriver en begränsningsprocess där sortering sker i tre steg, könstillhörighet, social bakgrund, intresse. De sociala rum som individen skapar påverkar de val som tas både medvetet och omedvetet. Det samhällsvetenskapliga programmet är ett av de minst könsegregerade programmen vilket gör att det inte går att utläsa hur stor påverkan könstillhörigheten haft. När det gäller barn och fritidsprogrammet och omvårdnadsprogrammet så är dessa starkt könsegregerade och könstillhörighet har säkert varit en stor påverkningsfaktor i de valen då detta är yrken inom de näringsgrenar där kvinnor är överrepresenterade. Den sociala bakgrunden gör sig synlig i valet av program då alla tre program är vanliga bland elever från arbetarklass. Det är också de utbildningar som har hög övergångsfrekvens till högskola och universitet. Det finns inga tecken på att intresse skulle vara en drivkraft i deras val förutom att det skulle vara brett och ge möjlighet till fortsatta studier. Agnes som gick barn och fritidsprogrammet valde inte heller efter intresse hon berättar att hon inte hade en tanke på att jobba med barn men att hon inte ville gå samhälle eller natur. Intervjuerna visar att många har känt sig osäkra på vad de har velat läsa och framför allt vilken framtida yrkeskarriär de önskat sig. Sandell kommer i sin avhandling fram till att tjejer ofta gör ett strategiskt val för att de är mer osäkra på vad de vill göra i framtiden. Det innebär att de väljer ett studieförberedande gymnasieprogram som ger möjlighet till vidare studier och som därmed kan ge dem ett bättre arbete och en bättre genusposition (Sandell, 2007,s. 173).

Det är väldigt många olika påverkningsfaktorer som bidragit till de intervjuades val att påbörja studie- och yrkesvägledarprogrammet. Dels kan vi se hur samhällets krav på utbildning och kompetens har präglat de intervjuade i deras väg till utbildning och i vissa fall har vidgade perspektiv ändrat den handlingshorisont de utgår ifrån. Ett exempel på detta ser vi i intervjun med Agnes som kommer från en familj utan

studietradition och som när hon träffade sin man som kommer från en akademikerfamilj starkt påverkades av hans habitus men även av rådande samhällsstruktur. Det finns också andra aspekter som måste ses som påverkan på de val som har gjorts, ett exempel är Sagas funktionshinder som har präglat henne mycket i hennes val.

Bourdieu's begrepp habitus som bygger på att människor skapar sina handlingsmönster utifrån den uppväxtmiljö de kommer från är ganska slående i vissa fall. Till exempel i intervjun med Liv där vi diskuterar likheten mellan det val hon nu gjort och hennes föräldrars yrkesroll. Liv tror själv att den har påverkat och konstaterar att alla i familjen inklusive hennes bror dragit åt samma håll. Ett annat exempel är Mia som är väldigt medveten om den påverkan hennes bakgrund har haft för det utbildningsval hon gjort.

Vi kan även se många tydliga likheter i yrkesval mellan de intervjuade och deras föräldrar både vad gäller tidigare arbeten som de har haft och deras framtida yrkesroll. Alla de vi intervjuade var kvinnor och det är inom mödrarnas yrkesområden vi kan se likheter i sommarjobb, tidigare yrkesval och framtida yrkesroll. Detta är något som även Ranehill tar upp i sin forskning, att ha en förälder inom en viss yrkeskategori bidrar till att barnen känner en större närhet till yrket. Det går att koppla samman med Gottfredssons teori där det sociala rummet utgör det valutrymme individen reflekterar kring. Kopplingen mellan tidigare forskning, teori och resultat visar hur trygghet i det sociala rummet påverkar individens val av yrke och utbildning.

I Hodkinson och Sparkes teori om karriärbeslut tar författarna upp tre samverkande faktorer dessa är, pragmatiska rationella beslut, beslut baserade på interaktion inom ett fält och beslut fattade under en period i livet innehållande sammanlänkade rutiner och brytpunkter (Hodkinson & Sparkes, 1997, s. 32). I denna teori finns olika brytpunkter som vi kan se som påverkningsfaktorer i de intervjuades beslut om utbildning. Strukturella brytpunkter finner vi i valet till gymnasieutbildning, frivilliga brytpunkter till exempel kan vi se hos Ida som ansåg att det var dags att göra något annat. Påtvingade brytpunkter finner vi till exempel hos de intervjuade som har blivit uppsagda under sin föräldraledighet men även hos Anita som drabbades av en tragedi.

En stor påverkan i de intervjuades val av utbildning är att deras självbild och självuppfattning matchar framtida yrkesroll. Återkommande är att yrket passar deras personlighet och att de själva har något att ge och att deras erfarenhet är en tillgång. Många av dem talar om att de vill hjälpa, stötta och arbeta med människor gärna individuellt och inte i grupp. Olika aspekter som vi har kunnat se på varför många nämner att de vill arbeta individuellt med människor tolkar vi som både en längtan att möta individer på ett annat plan än i tidigare yrkesroller men även att studie- och yrkesvägledarrollen stämmer med deras egen självuppfattning och det bemötande som de vill kunna ge till andra. Högskolans presentation av utbildningen har också varit en stor påverkan i deras val, utbildningen har tilltalat och visat på ett brett arbetsområde. De möten som de intervjuade har haft med studie- och yrkesvägledare på grundskolan har överlag varit ganska dåliga. Vad vi kan spekulera kring här är att de flesta har kommit till sin vägledare med ett färdigt beslut som bara har tagits i mot utan diskussion. Detta kan vi till exempel se hos Agnes som bestämt sig för att söka till barn och fritidsprogrammet. När hon träffade studie- och yrkesvägledaren och berättade detta så svarade denna. ”Ja då tar vi det”. Förklaringar till den negativa syn ungdomar kan ha då de ser tillbaka på sitt möte med studie- och yrkesvägledare kan dels bero på omognad, dels på att ”filter i form av värderingar, bristande erfarenheter, dåligt lyssnade m m hindrar viktig information” (Skolöverstyrelsen, 1991, s. 44). Ungdomar kan ha svårt att ta till sig och att diskutera det som ligger alltför långt fram i tiden (Skolöverstyrelsen, 1991, s. 44). ”Jag hade nog bestämt mig ganska mycket själv så, jag lyssnade nog inte så mycket på alternativen som fanns” (Tyra). Detta citat visar på det som forskningen säger att ungdomar inte alltid är mottagliga för information som ligger utanför deras handlingshorisont. Men det kan lika väl vara att de har fått en dålig vägledning. Vad som även framkom är att två av de intervjuade som ser tillbaka på sitt gymnasieval önskar att de skulle ha valt annorlunda. Tyra berättar att om hon hade fått göra om sitt gymnasieval idag hade hon troligen valt något mer yrkesinriktat. Vägledning skall vara en process där perspektiv skall vidgas och det anser vi inte att de intervjuade har fått. De som har träffat studie- och yrkesvägledare senare i livet uppger en betydligt positivare bild.

Det som framkommit är att både positiva och negativa möten med studie- och yrkesvägledare tycks ha gjort stor påverkan på de intervjuade. Som Tyra säger om de två olika vägledare hon hade på grundskola ”jag kan göra det mycket bättre än dig och jag vill göra det lika bra som du”. Överlag tycks positiva möten ha inspirerat till tankar på att utbildningen skulle kunna vara något för dem själva.

Studenternas syn på sin framtida yrkeskarriär bygger till stor del på att utbildningen skall ge en bred utbildning och bra grund att stå på. Var de intervjuade ser sin framtida arbetsplats är starkt präglad av deras tidigare erfarenhet både av vägledningsyrket och av den arbetsplats de tänker sig. De som ser sin framtida arbetsplats utanför skolans värld har erfarenhet av den arbetsplats där de kan tänka sig arbeta efter utbildningen. Om vi till exempel tittar på hur Liv ser på sin framtida yrkesroll så säger hon bland annat att hon skulle kunna tänka sig att arbeta på en rekryteringsfirma. Det är en arbetsplats som hon redan är bekant med, hon nämner även trygghetsrådet som alternativ vilket hon också har erfarenhet från. Ett annat exempel är Anita som arbetar med människor med särskilda behov och det är inom det området hon ser sin framtida yrkeskarriär.

6 Slutdiskussion

I vår slutdiskussion reflekterar vi över det resultat som framkommit i relation till vår egen framtida yrkesroll. Vi avslutar med förslag på fortsatta studier inom området.

Av de 55 personer som deltog i vår enkätundersökning var endast fem stycken män, sju stycken var födda i ett annat land än Sverige och 21 personer hade föräldrar med akademisk bakgrund. Detta kan sättas i relation till den urvals grupp vi hade där var alla kvinnor med svenskfödda föräldrar och endast en hade en förälder med akademisk utbildning.

De är inte bara habitus eller social bakgrund och köntillhörighet som formar individens vägar till utbildning vi anser att samhällsstrukturen spelar en stor roll. Föräldrarna har inte en akademisk bakgrund men är uppväxta i ett samhälle då det gick att arbeta sig upp, eller få arbete utan högre utbildning. Även om de intervjuade kommer från studieovana hem upplever vi det som att både föräldrar och studenter är medvetna om

de krav som ställs på kompetens och utbildning idag. I dag går i princip alla en gymnasieutbildning unga ”tvingas” göra ett stort val som kommer att påverka deras framtid. Till detta hör att många inte är tillräckligt medvetna om vilka möjligheter de har med olika utbildningar. Vi tror att det är lätt för de unga att låsa sig i tanken på att det krävs en högskoleutbildning för att klara sig i dag. Kanske begränsar det starkt det fria valet och processen som vägledningen talar om. Det framgår tydligt att vägledningen inte har varit en process i deras gymnasieval och där finns klar brist på vidgade perspektiv. Skolan arbetar med kompensatorisk vägledning vilket innebär att det är där hjälpen behövs mest som resurserna sätts in. De har inte fått hjälp att se sina förmågor och möjligheter och inte heller fått någon hjälp till självkänedom. Det som har slagit oss när vi har gjort denna undersökning är hur viktig den anknytning är som de intervjuade har haft till olika yrken. Det får oss att förstå hur viktig praktiken är i grund- och gymnasieskolan, den har möjlighet att vidga den handlingshorisont som individen utgår från. Genom att ge eleverna insyn i olika yrkesområden som ligger utanför det som de redan känner till. Vi ser därför gärna att det inte är upp till eleven att själv ordna sin praktik då risken finns att det blir hos en förälder eller inom det mest självklara för denna. En tanke som väcks är att i den urvalsgrupp som arbetet utgår ifrån kommer alla från en mindre ort. Vilken betydelse detta har för deras val av gymnasieutbildning kan vi bara spekulera kring. Skulle deras val ha sett annorlunda ut om det fanns fler utbildningar än de nationella programmen att välja på? Skulle en större stad med allt vad det innebär ha vidgat perspektiv?

Den bredd som studie- och yrkesvägledarprogrammets utbildning ger är en stor påverkan till varför studenterna har valt detta program. Vi kan se många likheter i deras väg och i tidigare arbetsuppgifter. Även om vägen har sett olika ut för dem alla så har de gemensamt att de är människor som vill ha ett socialt arbete med samtal i fokus. Att de intervjuade har valt denna utbildning tror vi i många fall kan hänga samman med att deras egen väg inte har varit så rak och självklar i valet av yrken och utbildning.

Det var verkligen intressant att få ta del av de intervjuades väg från grundskolan till högskolan, vi tycker att de gav oss en bra bild av olika perspektiv som påverkat de val av utbildning som de har gjort. Av de 55 i enkätundersökningen var sju personer födda i ett annat land, vidare forskning skulle kunna göras för att få ett etniskt perspektiv och

mer kunskap om hur deras väg till studie- och yrkesvägledarprogrammet har sett ut. Det skulle även vidga perspektiven med vidare forskning genom att titta på alla de som kommer från studievana hem, vilka yrken deras föräldrar har och hur det i sin tur har påverkat studenterna i deras val av utbildning. Det var trots allt 21 personer som hade någon förälder med akademisk bakgrund. Det hade varit intressant att se vilken akademisk bakgrund föräldrarna har, inom vilka områden de rör sig. Är det inom liknande yrken som studenterna nu valt? Den enda av de vi intervjuade som hade en förälder med akademisk bakgrund hade en förskoleexamen. Av de 55 personer som deltog i enkätundersökningen var endast fem personer män det visar på att det är en stor könssegregering på studie- och yrkesvägledarprogrammet. En undersökning av deras väg till utbildningen är ännu ett område som skulle kunna utforskas.

7 Litteraturförteckning

Abrahamsson, Kenneth m fl (2002), Utbildning, kompetens och arbete. Studentlitteratur, Lund.

Aspgren, Maria (2002), Är vi lika bra som andra? Sveriges kompetensförsörjning i ett internationellt perspektiv, i Abrahamsson, Kenneth m fl (2002), Utbildning, kompetens och arbete. Studentlitteratur, Lund.

Bourdieu, Pierre (1994), Praktiskt förnuft – bidrag till en handlingsteori, Daidalos AB.

Foss, Eva (2003), Statistiska centralbyrån, Bakgrund avgör valet till högskolan, Välfärd nr 1.

Hansen, Lars H, Orban Pal (2002), Arbetslivet, Studentlitteratur, Lund.

Hodkinson, Phil & Sparkes, Andrew C (1997), Careership: a sociological theory of career decision making, British Journal of Sociology of Education, Vol 18, No 1.

Högskoleverket (2007), Universitet & högskolor, högskoleverkets årsrapport, rapport 2007:33 R.

Kim, Lillemor (1998), Val och urval till högre utbildning – En studie baserad på erfarenheterna av 1977 års tillträdesreform, Uppsala universitet.

Lindh, Gunnel (1988), Vägledningboken, Studentlitteratur, Lund.

Lovén, Anders (2000), Kvalet inför valet – Om elevers förväntningar och möten med vägledare i grundskolan, Institutionen för pedagogik, Lärarhögskolan Malmö.

Patel, Runa & Davidsson Bo (2003). Forskningsmetodikens grunder, att planera, genomföra och rapportera en undersökning. Studentlitteratur, Lund.

Ranehill, Eva (2002), Social rekrytering till högre studier, en litteraturöversikt, Institutet för framtidsstudier, 2002:10.

Sandell, Anna (2007). Utbildningssegregation och självsortering, Om gymnasieval, genus och lokala praktiker, Malmö högskola, lärarutbildningen.

Skolöverstyrelsen (1991), Vem behöver syo?, Syofunktionärens uppgifter vid några grundskolor, gymnasieskolor och uppföljningsenheter.

Soidre, Tiiu (2002), Kvinnor och män i arbete – differentiering och stratifiering, i Hansen, Lars H, Orban Pal (2002), Arbetslivet, Studentlitteratur, Lund.

SOU 2003:96, Utbildnings fördelning - en fråga om klass? Bilaga 10 till LU 2003, Statens offentliga utredningar.

Svensson, Lennart G (2002), Arbete och kompetens, i Hansen, Lars H, Orban Pal (2002), Arbetslivet, Studentlitteratur, Lund.

Thomsson, Heléne (2002). Reflexiva intervjuer, Studentlitteratur, Lund.

Trost, Jan (2001). Enkätboken, Studentlitteratur, Lund.

8 Bilagor

8.1 Resultat enkäter

1. Kön

I undersökningsgruppen av totalt 55 personer var 50 stycken kvinnor och 5 stycken män.

2. Födelseår

Ålder	Antal
19-24	12
25-29	15
30-34	8
35-39	10
40-44	6
45-49	3
50-54	1
Totalt	55

3. Är du född i Sverige?

48 personer är födda i Sverige.

7 personer är födda i annat land.

Dessa 7 personer födelse land är:

Turkiet

Somalia
Grekland
Ungern
Thailand
Två från Sydkorea

4. Är dina föräldrar födda i Sverige?

45 personers båda föräldrar är födda i Sverige.
8 personers båda föräldrar är födda i annat land.
2 personer har en förälder född i annat land.

5. Har någon av dina föräldrar universitet eller högskoleutbildning?

19 personer har någon förälder med högskole- universitetsutbildning ifrån Sverige
3 personer har någon förälder med högskole- universitetsutbildning ifrån annat land.

6. Har du syskon eller nära vänner som har studerat på högskola/universitet?

48 personer svarade att de hade syskon eller nära vänner som studerat på högskola eller universitet.

7. Har du sökt till studie- och yrkesvägledarprogrammet tidigare?

3 personer hade sökt till utbildningen tidigare.

8. Hur såg din situation ut strax innan du påbörjade utbildningen?

35 personer hade arbete

1 person var arbetslös

11 personer studerade

6 personer var föräldralediga

2 personer anger annat

Av de 35 personer som angav att de hade arbete var 20 stycken tillsvidare anställda, en person hade eget företag, 6 personer hade timanställning, 5 personer hade vikariat, en person hade kryssat i både vikariat och timanställning och 2 personer hade inte kryssat i vilken form av anställning de hade.

9. Vilket/vilka arbetsområden har du arbetat inom tidigare?

De vanligaste yrkesområden på denna fråga var inom branscherna.

Restaurang/café

Skola/barnomsorg

Handel/affär

Vård

Kontor

Industri

10. Var studie- och yrkesvägledarprogrammet ditt första hands val?

44 personer svarade ja

11 personer svarade nej

Som första hands val hade de 11 personer som uppgett nej svarat att deras första hands val var.

7 Socionom
1 Special pedagog
1 Sjukgymnast
1 Scenproduktion
1 PA

11. Känner du dig säker i ditt val av utbildning?

39 personer svarade ja

4 personer svarade nej - varav 3 inte haft det som sitt första val

12 personer svarade vet ej - varav 5 inte haft det som sitt första val

12. Vad fick dig att söka till studie- och yrkesvägledarprogrammet? (flera svarsalternativ möjligt)

Svarsalternativen var:

Intresse för framtida arbetsuppgifter,	46 kryss
Komma ur arbetslöshet,	2 kryss
Bli attraktiv på arbetsmarknaden,	17 kryss
Behöver utbildningen för att kunna behålla nuvarande arbete,	1 kryss
För att få en högskoleutbildning,	19 kryss
Utbildningen fanns nära hemorten	4 kryss
Utbildningen har ett bra rykte	0 kryss
Utbildningen tilltalade mig	39 kryss
Byta arbete	21 kryss
Annat	2 kryss

13. Var fick du först information om utbildningen?

Svarsalternativen var:

Genom en studie- och yrkesvägledare,	16 kryss
Högskolekatalog	11 kryss
Internet	13 kryss
Familj/vänner	12 kryss
Andra kataloger/broschyrer	0 kryss
Annat	7 kryss

Några har kryssa i mer än ett alternativ vilket gör det svårbedömt.

8.2

Enkätfrågor till dig som ska utbilda dig till Studie- och yrkesvägledare

1. Kön

Kvinna   Man

2. Födelseår: 19.....

3. Är du född i Sverige?

Ja   Nej

Om nej, i vilket land är du född .....

4. Är dina föräldrar födda i Sverige?

Ja   Den ena föräldern   Nej ingen av dem

5. Har någon av dina föräldrar universitet eller högskoleutbildning?

I Sverige   Ja   Nej

I annat land   Ja   Nej

6. Har du syskon eller nära vänner som studerat på högskola/universitet?

Ja   Nej

7. Har du sökt till studie- och yrkesvägledarprogrammet tidigare?

Ja   Nej

8. Hur såg din situation ut strax innan du påbörjade utbildningen?

- Arbetade: tillsvidareanställning timanställd vikariat
- Arbetslös
- Studerade: gymnasienivå högskolestudier
- Sjukskriven
- Föräldraledig
- Annat.....

9. Vilket/vilka arbetsområden har du arbetat inom tidigare?

.....

.....

.....

.....

.....

10. Var studie- och yrkesvägledarprogrammet ditt första hands val?

- Ja Nej

Om nej, vilket var ditt första hands

val?.....

11. Känner du dig säker i ditt val av utbildning?

- Ja Nej Vet ej

12. Vad fick dig att söka till studie- och yrkesvägledarprogrammet? (flera svarsalternativ möjligt)

- Intresse för framtida arbetsuppgifter
- Komma ur arbetslöshet
- Bli attraktiv på arbetsmarknaden
- Behöver utbildningen för att kunna behålla nuvarande arbete

Fortsättning nästa sida.....

- För att få en högskoleutbildning
- Utbildningen fanns nära hemorten
- Utbildningen har ett bra rykte
- Utbildningen tilltalade mig
- Byta arbete
- Annat.....

13. Var fick du först information om utbildningen?

- Genom en studie- och yrkesvägledare
- Högskolekatalog
- Internet
- Familj/vänner
- Andra kataloger/broschyrer
- Annat

Tack för att ni tog er tid att besvara enkäten!

För att kunna fördjupa vårt arbete behöver vi DIN HJÄLP!

Vi skulle bli jätte tacksamma om vi kunde få låna lite av din tid för en intervju.

Om du skulle kunna tänka dig att ställa upp lämna namn och telefon nummer nedan.

Namn:.....

Tele:.....

Stort tack! Åsa & Anna

8.3

Intervjuguide

Personlig bakgrund

Ålder/familjesituation

Etnisk bakgrund

Föräldrars utbildning

Grundskola/Gymnasieskolan

På vilken ort gick du i grundskolan?

Hur minns du att tankarna gick kring valet av gymnasieprogram?

Vilka människor och yttre omständigheter upplever du påverkade dig mest inför gymnasievalet? (Var det ditt val? Var det ett aktivt val?)

Kände du att det fanns andra alternativ än att läsa vidare?

Om du har gått gymnasiet, vilket program gick du då? Avslutade du programmet, hoppade av, bytte program?

Fanns gymnasieprogrammet på hemorten? Vilken betydelse hade det i så fall?

Hur tror du att din bakgrund påverkade dig i ditt gymnasieval?

Gick inte gymnasiet

Vad tror du var avgörande för ditt beslut att inte gå gymnasiet?

Kan du berätta om vad du gjorde efter gymnasieskolan/
grundskolan?

Arbete

Hur såg arbetsmarknaden ut när du slutade skolan?(oavsett om det var grund- eller gymnasieskola).

Kan du berätta om din arbetslivserfarenhet? Vad du har arbetat inom?

Vilka omständigheter tror du har varit viktigast i ditt/dina val av arbete/arbeten

Högskolan

Hur såg din situation ut strax innan du började utbildningen?

Berätta om vad som fick dig att börja fundera på att vidare utbilda dig?

Var du behörig till högskolan eller fick du läsa in ämnen?

Vad är din erfarenhet av högskolan/universitet?

Berätta om dina tankar/känslor inför att börja på högskola?

Vad var viktigast för dig när du skulle välja utbildning och högskola?

Har du fått flytta för att kunna påbörja utbildningen?

Vilken var din uppfattning av Malmö högskola då du gjorde ditt val?

Vem/vad påverkade dig i ditt val av utbildning?

Var studie- och yrkesvägledarprogrammet ditt första val?

Vad visste du om studie- och yrkesvägledarutbildningen innan du sökte?

Berätta om hur du tror att din bakgrund har påverkat dig i ditt val av utbildning?

Hur ser du på din framtida yrkesroll?

Vilken är din egen erfarenhet av studie- och yrkesvägledare?